

LIKVIDEERIMISMENETLUSE LIHTSUSTAMINE ÄRIÜHINGU VABATAHTLIKU LÕPETAMISE KORRAL

Kaija Riismaa
Triin Tõnisson

Tallinn 2012

Justiitsministeeriumi eraõiguse talitus

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. EESTI REGULATSIOON	5
REGULATSIOONI ASUKOHT	5
ETAPID JA NENDE KIRJELDUS	5
MINIMAALNE AJAKULU	8
2. MUUDE RIIKIDE REGULATSIOON	9
2.1. SINGAPUR	9
2.2. SOOME	11
2.3. SUURBRITANNIA	14
2.4. USA	18
2.5. SAKSAMAA	22
2.6. POOLA	26
JÄRELDUSED	30
ETTEPANEKUD	31
KOKKUVÕTE	32
LISA 1. ÄRIREGISTRI ANDMED	33
LISA 2. AVALIKE TEADAANNETE ANDMED	35

Sissejuhatus

14. märtsil 2011 arutlesid justiitsministeeriumis likvideerimismenetluse kitsaskohtade üle kaubandus-tööstuskoja esindajad Mait Palts ja Koidu Mölderson, kohtutäiturite ja pankrotihaldurite koja liige Toomas Saarma, Maivi Ots advokatuurist ja kohtunik Merike Varusk. Kutsutud oli ka väike- ja keskmiste ettevõtjate assotsiatsioon, kuid nende esindaja ei osalenud.

Arutelul osalenud pidasid vabatahtliku likvideerimismenetluse peaprobleemiks seda, et kui tegu on nii-öelda tühja kestaga ehk ühinguga, kellel ei ole ühtegi võlausaldajat, on praegune likvideerimismenetlus liiga aeganõudev ja keerukas, mis väljendub eelkõige likvideerimismenetluse mitmeetapilisuses. Selline lahendus ei soosi äriühingu vabatahtlikku likvideerimist, vaid motiveerib huvitatud isikuid pigem ootama, et „tühja kesta“ sundlõpetamise korraldaks riik omal algatusel. Selleks kutsub äriühing esile olukorra, kus riik on kohustatud ühingu sundlõpetama: näiteks ei kutsu aktsiaselts kahe majandusaasta jooksul kokku üldkoosolekut või ei valita pärast juhatuse ametiaja lõppemist rohkem kui kahe aasta jooksul uut juhatust.¹ Niisugune lahendus ei ole mõistlik, sest selline menetlus tekitab riigile lisakulu ja põhjustab majanduselus osalistele ebaselgust.

Selgitamaks välja, kui ulatuslik võib eelnimetatud probleem Eesti õigusmaastikul olla, paluti registrite ja infosüsteemide keskuselt (edaspidi RIK) arvandmeid, mille põhjal saaks muu hulgas öelda, kui palju on aastate kaupa toimunud vabatahtlikke likvideerimismenetlusi ja kui pikad need on keskmiselt olnud. Kuna lõpetamis- ja kustutamiskande tegemisel äriregistris ei peeta arvet äriühingu lõpetamise alus üle (nt otsus, kohtulahend või pankroti väljakuulutamise), ei olnud RIK-il võimalik soovitud arvandmeid väljastada. Seetõttu ei saa äriregistri andmete põhjal esitada statistikat ei selle kohta, kui palju on aastate kaupa toimunud vabatahtlikke likvideerimismenetlusi ja kui pikad need on olnud, ega ka selle kohta, kui palju on toimunud nn tühja kesta sundlikvideerimisi.

Küll aga saab RIK-i andmete² põhjal näidata likvideerimismenetluste koguhulka, eristamata sealjuures vabatahtlikke ja sundlikvideerimisi ning likvideerimisi pankrotimenetluse käigus, ja likvideerimismenetluse keskmist pikkust. Selgub, et ajavahemikus 2001 kuni 2010 on algatatud 12 663 likvideerimismenetlust (lõpetamiskannete järgi) ning lõpetatud 7183 likvideerimismenetlust (kustutamiskannete järgi).

Kuna äriregister näitab ka seda, kui pikk aeg jääb iga likvideerimismenetluse lõpetamis- ja kustutamiskande vahele, selgub, et aastail 2001–2010 kestis likvideerimismenetlus keskmiselt 406 päeva. Vabatahtlike likvideerimismenetluste arvu ei saa selgitada küll äriregistri andmete alusel, kuid seda saab teha Ametlike Teadaannete andmete põhjal.³ Seal saab teha väljavõtteid teadaannete ja nende arvude kohta kolmes kategoorias: (vabatahtlikud) likvideerimisteed, sundlõpetamisteed (ehk sundlikvideerimise teated) ning pankrotimenetluse teated. Ilmneb, et aastail 2001–2010 on avaldatud 8662 vabatahtliku likvideerimismenetluse algatamise teadet.⁴ Kuna likvideerimisteede tuleb võlausaldajate kaitse tagamiseks avaldada iga likvideerimismenetluse raames, peaks Ametlikes Teadaannetes avaldatud likvideerimisteede arv võrduma vabatahtlike likvideerimiste arvuga. Võrreldes likvideerimiste üldarvu ja vabatahtlike likvideerimismenetluste arvu, selgub et vabatahtlikud likvideerimised moodustavad kõigest likvideerimismenetlustest 68,4%.

Kuna vabatahtlike likvideerimismenetluste hulk on nii suur, siis puudutab likvideerimismenetluse kord väga paljusid isikuid. Seetõttu oli vaja kontrollida, kas ülal kirjeldatud likvideerimismenetluse probleemid, mille kohta polnud seni käegakatsutavat tõendusmaterjali ja rahvusvaheliselt tunnustatud kinnitust, võivad ka tegelikult esineda, ning kui jah, siis kuidas neid leevendada. Tuleb rõhutada, et käesoleva analüüsi eesmärk ei ole

¹ Vt ÄS § 366 lg 1 p-d 2 ja 3

² Vt lisa 1

³ <http://www.ametlikudteadaanded.ee>

⁴ Vt lisa 2

siiski välja pakkuda muudatusepanekuid konkreetsete sätete näol, vaid anda ülevaade kehtivast õigusest, selle kitsaskohtadest ja võimalikest lahendustest ning hinnata, kas kõiki asjaolusid arvestades on vaja välja töötada uus eelnõu.

Püstitasime kaks hüpoteesi:

- praegune likvideerimismenetlus on põhjendamatult keeruline ehk mitmeetapiline;
- praeguse likvideerimismenetluse tähtajad on põhjendamatult pikad, mistõttu ei ole võimalik läbida likvideerimismenetlus mõistliku aja jooksul.

Hüpoteesis esitatud väited loeme tõestatuks, kui teiste riikide õiguses ei tunta selliseid etappe, nagu on Eestis, st puudub põhjendamatult keeruline likvideerimismenetlus, ning kui teiste riikide menetlustähtajad on oluliselt lühemad.

Keskendume üksnes äriühingu vabatahtlikule likvideerimismenetlusele, jättes kõrvale äriühingu likvideerimise sundkorras (mh pankrotimenetluses). Likvideerimisetapi enda analüüsimise kõrval uurime ka (a) likvideerimisetapile vahetult eelnevat protsessi alates likvideerimisotsuse tegemisest ja (b) likvideerimisetapile vahetult järgnevat protsessi kuni äriühingu tegevust puudutavate dokumentide säilitamiskohustuse täitmiseni. Me ei käsitle vabatahtliku likvideerimismenetluse kitsaskohti kõikide ühinguvormide puhul, keskendume üksnes osäühingule ja aktsiaseltsile. Põhjuseks on ajaraam ning eeldus, et osäühingu ja aktsiaseltsi likvideerimisel kerkivad probleemid iseloomustavad ka muid ühinguorme.

Analüüs jaguneb neljaks osaks: (I) ülevaade Eesti regulatsioonist, (II) ülevaade võrdlusriikide regulatsioonist, (III) järeldused Eesti õiguse tõhususe kohta võrdlusriikide õiguse taustal ja (IV) lahendused. Võrdlusriigid on Saksamaa, Soome, Poola, Suurbritannia, Ameerika Ühendriigid ja Singapur. Ameerika Ühendriikide äriühinguõiguse puhul lähtusime Delaware osariigi õigusest, kuivõrd tegu on väidetavalt modernseima ühinguõiguse regulatsiooniga ja kogu USA ning teiste arenenud riikide ühinguõiguse eeskujuga.⁵

Analüüsi on koostanud justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunikud Triin Tõnisson ja Kaija Riismaa. Panuse on andnud ka eraõiguse talituse nõunik Külliki Puusild, eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ning registrite ja infosüsteemide keskuse äriregistri talituse juhataja Maris Tudre.

⁵ Delaware and Washington as Corporate Lawmakers. Roe, M. J. Journal of Corporate Law, 2009, 1-34, lk 62

1. Eesti regulatsioon

Regulatsiooni asukoht

Kuigi suurem osa osauhingu⁶ ja aktsiaseltsi⁷ likvideerimismenetluse regulatsiooni on sätestatud äriseadustikus (ÄS), eelkõige ÄS §-des 201–220 (OÜ osa) ja 364–383 (AS-i osa), kohaldub vabatahtliku likvideerimismenetluse puhul üldnormina ka tsiviilseadustiku üldosa (TsÜS), täpsemalt §-d 39–46. Osa äriühingu lõpetamise regulatsiooni on sätestatud ka väljaspool tsiviilseadustiku üldosa seadust ja äriseadustikku, näiteks töölepingu seaduse (TLS) §-des 90 ja 101–103 (töölepingu kollektiivne ülesütlemine) ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) §-des 13 ja 24 (dokumentide säilitamine).

Etapid

Ehkki osauhingu ja aktsiaseltsi lõpetamise regulatsioon on äriseadustikus sätestatud eri osades, lõpetatakse osauhing enam-vähem samade reeglite järgi kui aktsiaselts, vahe on üksnes osauhingu ja aktsiaseltsi olemuslikes erinevustes (nt ühel juhul kõrgeim organ osanike koosolek, teisel juhul aktsionäride üldkoosolek).

Kuigi seaduses ei ole selge sõnaga näidatud ühingu lõpetamise eri etappe, võib osauhingu ja aktsiaseltsi lõpetamise menetluse jagada alljärgnevateks sammudeks.

Lõpetamisotsus

Osauhingu ja aktsiaseltsi vabatahtlikuks lõpetamiseks peab lõpetamisotsuse poolt hääletama 2/3 osanike koosolekul⁸ / aktsionäride üldkoosolekul⁹ osalevatest osanikest/aktsionäridest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suurema häälteenamuse nõuet.¹⁰

Lõpetamisotsuse tegemiseks peab juhatus osanikele/aktsionäridele esitama eelmise majandusaasta aruande ja ülevaate käesoleva aasta majandustegevusest, milles juhatus peab näitama, millise tähtaja jooksul saab äriühing rahuldada võlausaldajate nõuded.¹¹ Lõpetamisotsuse tegemisega lõpeb osauhingu/aktsiaseltsi seni kestnud majandusaasta ja algab uus majandusaasta.¹²

Lõpetamisavalduse esitamine registrisse

Lõpetamisavalduse esitab äriregistrisse juhatus (seda saab teha ka elektrooniliselt). Koos sellega tuleb äriregistrisse esitada ka osanike koosoleku/aktsionäride üldkoosoleku otsus ja protokoll.¹³

Osauhing/aktsiaselts loetakse lõpetatuks alates lõpetamiskande tegemisest äriregistrisse, mis ei tähenda siiski äriühingu õigussubjektsuse kaotamist, vaid senine äriühingu põhikirjaline eesmärk muutub äriühingu kui õigussubjekti likvideerimisele suunatud eesmärgiks.

Likvideerimismenetlus

Selle etapi eesmärk on lõpetada osauhingu/aktsiaseltsi tegevus, nõuda sisse võlad, müüa vara, rahuldada võlausaldajate nõuded ja jagada allesjäänud vara õigustatud isikute vahel.¹⁴ Tinglikult saab likvideerimise etapi omakorda jagada alljärgnevateks etappideks.

⁶ Osakapitali suurus vähemalt 2500 eurot (ÄS § 136)

⁷ Aktsiakapitali suurus vähemalt 25 000 eurot (ÄS § 222)

⁸ Otsuse saab teha ka osanike koosolekut kokku kutsumata ÄS §-s 173 sätestatud korras (ÄS § 202 lg 1)

⁹ Kui aktsiaseltsil on mitut liiki aktsiaid, peab lõpetamisotsuse vastuvõtmiseks hääletama otsuse poolt vähemalt 2/3 iga liiki aktsiatega esindatud häälest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suurema häälteenamuse nõuet.

¹⁰ ÄS § 202 lg 1 ja § 365 lg 1

¹¹ ÄS § 202 lg-d 2 ja 3 ning § 365 lg-d 2 ja 3

¹² ÄS § 221 lg 3 ja § 374 lg 3

¹³ ÄS § 204 lg 1 ja § 367 lg 1

Likvideerijate määramine ja kandmine äriregistrisse

Kui põhikiri, osanike/aktsionäride otsus või kohtumäärus ei näe ette teisiti, on osäühingu/aktsiaseltsi likvideerijateks juhatuse liikmed.¹⁵ See tähendab, et üldjuhul ei tule likvideerijaid eraldi nimetada ega valida, vaid juhatuse liikmed on likvideerijad automaatselt, olenemata nende nõusolekust ja järelejäanud ametiaja pikkusest.

Esimeste likvideerijate äriregistrisse kandmiseks esitab juhatuse avalduse ja likvideerijate kinnituse, et neil on seaduse kohaselt õigus olla likvideerija.¹⁶ Registripidaja peab kontrollima, et vähemalt ühe likvideerija elukoht on Eestis.¹⁷

Likvideerijad saab tagasi kutsuda ja likvideerijad saavad ise tagasi astuda.¹⁸ Selleks peavad likvideerijad esitama äriregistrisse likvideerija vahetamise või esindusõiguse muutmise avalduse koos selle aluseks oleva otsusega.¹⁹

Võlausaldajate teavitamine

Võlausaldajaid tuleb likvideerimismenetlusest teavitada viivitamatult Avalikes Teadaannetes.²⁰ Teadaolevatele võlausaldajatele peavad likvideerijad saatma ka likvideerimisteate.²¹ Teadaandes ja teates tuleb märkida, et võlausaldajad esitaksid oma nõude nelja kuu jooksul teate avaldamisest.²² Kuna see ei ole õigust lõpetav tähtaeg, saavad võlausaldajad esitada nõudeid ka pärast selle tähtaja lõppu. Nõudest teavitamisel tuleb ära märkida nõude sisu, alus ja suurus ning lisada nõuet tõendavad dokumendid.²³

Likvideerimise algaruannete koostamine

Lõpetamisotsusest kolme kuu jooksul koostavad likvideerijad likvideerimise algbilansi koos selgitava aruandega, mis peab sisaldama raamatupidamise aastaaruande lisade puhul ette nähtud andmeid.²⁴ Samuti peavad likvideerijad koostama majandusaasta aruande (sisaldab vahebilanssi, tulude ja kulude, rahavoogude ja omakapitali muutuste aruannet ning lisasid) ühingu lõppemise ajaks lõppeva ja iga lõpetamisjärgse majandusaasta lõpu seisuga.²⁵

Kui algbilanss ja majandusaasta aruanne alluvad auditeerimiskohustusele, võib kohus äriühingu auditeerimise kohustusest siiski vabastada, kui tema varaline olukord on nii selge, et auditeerimine ei ole ilmselt osanike/aktsionäride ega võlausaldajate huvides vajalik.²⁶

Algbilanss ja majandusaasta aruanne tuleb osanike/aktsionäride otsusega kinnitada ning esitada pärast kinnitamist viivitamata äriregistrile.

Nõuete rahuldamine, tagamine, deponeerimine

Likvideerijad rahuldavad osäühingule/aktsiaseltsile teada olevad võlausaldajate nõuded, olenemata sellest, kas nendest on teatatud.²⁷

Kui osäühingule teada olev võlausaldaja ei ole nõuet esitanud ja nõuet ei ole osäühingust/aktsiaseltsist olenematutel põhjustel võimalik rahuldada (puudub teave võlausaldaja asukoha või pangakontode kohta), hoiustatakse talle kuuluv raha hoiustamise tingimuste olemasolu korral.²⁸ Võlgnik võib hoiustada võlgnetava raha, väärtpaberi, muud

¹⁴ TsÜS § 41 lg 4

¹⁵ ÄS § 206 lg 1 ja § 369 lg 1

¹⁶ ÄS § 208 lg 1 ja § 371 lg 1

¹⁷ ÄS § 206 lg 2 ja ÄS § 369 lg 2

¹⁸ ÄS § 207 lg-d 1 ja 3 ning § 370 lg-d 1 ja 3

¹⁹ ÄS § 208 lg 1 ja § 371 lg 1

²⁰ ÄS § 212 lg 1 ja § 375 lg 1

²¹ ÄS § 212 lg 2 ja § 375 lg 2

²² ÄS § 212 lg 3 ja § 375 lg 3

²³ ÄS § 213 ja § 376

²⁴ ÄS § 211 lg 1 ja § 374 lg 1

²⁵ ÄS § 211 lg 3 ja § 374 lg 3

²⁶ ÄS § 211 lg 5 ja § 374 lg 5

²⁷ ÄS § 214 lg 1 ja § 377 lg 1

²⁸ ÄS § 214 lg 2 ja § 377 lg 2

dokumendid või väärtasjad notari juures, kui võlausaldaja on vastuvõtuviivituses või kui võlgnik ei tea ega peagi teadma, kes on võlausaldaja (vt võlaõigusseadus § 120).²⁹

Kui kohustust ei ole likvideerimise ajal võimalik täita või kui nõue on vaieldav, ei või osaiühingu/aktsiaseltsi vara osanike/aktsionäride vahel jagada, kui vaidlusalust rahasummat ei ole hoiustatud või võlausaldajale ei ole antud piisavat tagatist.³⁰

Likvideerimise lõpparuannete koostamine

Lõppbilanss ja vara jaotusplaani tuleb koostada pärast kõigi võlausaldajate nõuete rahuldamist ja raha deponeerimist.³¹ Seega ei pea likvideerijad lõppbilanssi ja vara jaotusplaani koostamiseks ootama neljakuulise nõuete esitamise tähtaja lõppu, vaid seda võib teha kohe, kui võlausaldajate nõuded on rahuldatud ja raha deponeeritud.

Lõppbilanssi ja vara jaotusplaani peab kontrollima ka audiitor, v.a juhul, kui tegu on osaiühinguga, mille majandusaasta aruandele pole audiitorkontrolli ette nähtud (kohustus saab tulla kas põhikirjast või audiitortegevuse seadusest).

Lõppbilanss ja vara jaotusplaani tuleb esitada tutvumiseks kõikidele osanikele/aktsionäridele, ja seda osaiühingu/aktsiaseltsi asukohas. Sellest tuleb osanikke/aktsionäre³² ka teavitada.³³

Lõppbilanssi ja vara jaotusplaani saavad osanikud/aktsionärid vaidlustada, kui nende koostamisel ei ole järgitud seaduse või põhikirja sätteid või üldkoosoleku otsuseid. Vaidlustada saavad need osanikud/aktsionärid, kelle osadega/aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 osa-/aktsiakapitalist, ja seda kahe kuu jooksul alates bilansi ja vara jaotusplaani tutvumiseks esitamise teatamisest.³⁴

Varade jaotamine

Vara võib välja jagada pärast võlausaldajate kõigi nõuete rahuldamist või tagamist ja raha hoiustamist, kuid mitte varem kui kuus kuud osaiühingu/aktsiaseltsi lõpetamise äriregistrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest ning kaks kuud lõppbilansi ja vara jaotusplaani osanikele tutvumiseks esitamise teatamisest, kui bilanssi ega vara jaotusplaani ei ole kohtus vaidlustatud või on hagi läbi vaatamata või rahuldamata jäetud või asjas menetlus lõpetatud.³⁵ Varem – enne kuue kuu möödumist likvideerimisteate avaldamisest – võib osanikele/aktsionäridele makseid teha üksnes kohtu loal ja tingimusel, et sellega ei kahjustata võlausaldajate huve.³⁶

Kui põhikirjaga ei ole ette nähtud teisiti, makstakse välja raha. Likvideerijad ei pea vara müüma, kui seda ei ole vaja võlausaldajate nõuete rahuldamiseks ning kui osanikud/aktsionärid annavad selleks nõusoleku.³⁷

Avalduse esitamine äriühingu kustutamiseks äriregistrist

Avalduse osaiühingu/aktsiaseltsi kustutamiseks äriregistrist saavad likvideerijad esitada pärast likvideerimise lõpetamist, kuid mitte varem kui kuus kuud osaiühingu lõpetamise äriregistrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest ning kolme kuu möödumisel lõppbilansi ja vara jaotusplaani osanikele tutvumiseks esitamise teatamisest. Samuti tingimusel, et osaiühing ei osale Eestis poolena üheski käimasolevas kohtumenetluses. Avaldusele lisatakse lõppbilanss ja vara jaotusplaani. Lisaks peavad kõik likvideerijad avalduses kinnitama, et lõppbilanssi ega vara jaotusplaani ei ole kohtus vaidlustatud või on

²⁹ Varul, P jt. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, 2010, lk 178

³⁰ AS § 214 lg 3 ja § 377 lg 3

³¹ AS § 215 lg 1 ja § 378 lg 1

³² Teavitada tuleb üksnes aktsionäre, kellel on nimelised aktsiad. Kui aktsiaseltsil on esitajaaktsiaid, avaldavad likvideerijad ajalehes teate bilanssiga ja vara jaotusplaaniga tutvumise kohta. (AS § 378 lg 3)

³³ AS § 215 lg 3 ja § 378 lg 3

³⁴ AS § 215 lg 4 ja § 378 lg 4

³⁵ AS § 216 lg-d 1 ja 2 ning § 379 lg-d 1 ja 2

³⁶ AS § 216 lg 3 ja § 379 lg 3

³⁷ AS § 216 lg-d 4 ja 5 ning § 379 lg-d 4 ja 5

hagi läbi vaatamata või rahuldamata jäetud või on menetlus asjas lõpetatud ning et võlausaldajate nõuded on rahuldatud või selleks vajalik vara on hoiustatud ning et osahing/aktsiaselts ei osale poolena üheski käimasolevas kohtumenetluses.³⁸

Osaühingu/aktsiaseltsi saab äriregistrist kustutada üksnes maksu- ja tolliameti (MTA) piirkondliku struktuuriksuse kirjalikul nõusolekul, mille taotleb registripidaja. MTA ei või nõusolekust keelduda, kui tal ei ole äriühingu vastu nõudeid. Kui nõusolekut ei ole saadud 20 päeva jooksul pärast taotluse saاتمest, peetakse seda MTA nõusolekuks registrist kustutamiseks.³⁹

Dokumentide säilitamine

Lõppenud osaühingu/aktsiaseltsi dokumendid tuleb hoiustada likvideerija või kolmanda isiku käes ja säilitada kümme aastat, kui seaduses ei ole ette nähtud teist tähtaega.⁴⁰ Kui osaühingus/aktsiaseltsis on olnud töölepingu alusel töötavaid isikuid, kehtib kümneaastane säilitamistähtaeg alates töölepingu lõppemisest ka töölepingu kirjalikule dokumendile.⁴¹ Märksa pikem säilitamise tähtaeg kohaldub töökeskkonna riskianalüüsile ning tööõnnetuse ja kutsehaigestumise uurimise andmetele: on 55 aastat alates analüüsi koostamisest või andmete registreerimisest.⁴² Erinev tähtaeg kohaldub ka raamatupidamise dokumentidele: üldjoontes seitse aastat⁴³ (nende puhul kehtib enamasti TsÜS § 46 lg-st 1 tulenev kümneaastane tähtaeg).

Minimaalne ajakulu

Praegu saab osaühingu/aktsiaseltsi kustutamiskande teha kõige varem kuue kuu möödumisel alates osaühingu/aktsiaseltsi lõpetamise äriregistrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest, mis eeldab AS §-de 218 lg 1 ja 381 lg 1 kohaselt seda, et vara lõppbilanss ja vara jaotusplaan on osanikele/aktsionäridele esitatud tutvumiseks hiljemalt kolme kuu möödumisel osaühingu/aktsiaseltsi lõpetamise äriregistrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest. See omakorda eeldab, et võlausaldajate nõuded rahuldatakse ja raha deponeeritakse hiljemalt kolme kuu jooksul alates likvideerimismenetluse võlausaldajatele teadaandmisest, millega paralleelselt valmistatakse ette juba lõppbilansi ja vara jaotuskava ning täidetakse nende auditeerimiskohustust. Teisiti öeldes: et osaühingut või aktsiaseltsi saaks likvideerida kuue kuuga, peavad likvideerijad seaduses sätestatud likvideerimissamme astuma samal ajal, st ei ole võimalik läbida etappe ükshaaval ja järjest.

14. märtsil toimunud kokkusaamisel praktikutega ilmnnes, et likvideerimismenetlusele kulub tegelikult vähemalt 8,5 kuud. See on tõenäoliselt tingitud tõigast, et likvideerimismenetluse eri etappidest tulenevaid kohustusi ei täideta sellises ulatuses, mis on seaduse järgi võimalik, samal ajal.

³⁸ AS § 218 lg 1 ja § 381 lg 1

³⁹ AS § 59 lg 4

⁴⁰ TsÜS § 46 lg 1

⁴¹ TLS § 5 lg 5

⁴² TTOS § 13 lg 1 p 3 ja § 24 lg 5

⁴³ RPS § 12

2. Muude riikide regulatsioon

2.1. Singapur

2.1.1. Regulatsiooni asukoht

Äriühingutega (*company*) seonduvat reguleerib peamiselt äriseadustik (Companies Act⁴⁴). Singapuri äriseadustiku 10. osa (§-d 247–354) kannab pealkirja „Winding up“. Sellest osas on ka äriühingu vabatahtliku likvideerimise regulatsioon. Erilist tähelepanu tuleb pöörata 3. peatüki alapeatükkidele 1-2 (§-d 290–295) ja 4 (§-d 300–312) ning 4. peatüki alapeatükkidele 1 (§-d 313–326) ja 5 (eelkõige § 344 seoses vabatahtliku kustutamise).

2.1.2. Etapid

Likvideerimismenetlus

Singapuris on kaks likvideerimismenetlust: kohustuslik ja vabatahtlik. Vabatahtlikult saab lõpetada kahel moel:

- *winding up* – Eesti mõistes vabatahtlik likvideerimismenetlus;
- *striking off* – siinses analüüsis *kustutamine*.⁴⁵

Mõlema võimaluse lõppresultaadiks on äriühingu lõppemine. Kui tegu on privaatse äriühinguga (*private company*), kes ei tegele majandustegevusega ja täidab seaduses nimetatud muud tingimused, võib ta esitada äriregistri pidajale (*company registrar*) kustutamisavalduse. Üldiselt on see lihtsam, kiirem ja odavam menetlus, kuid sobib vaid väikestele või „uinunud“ äriühingutele (*dormant companies*⁴⁶), kes täidavad nõutud tingimused. Äriühingut ei kustutata, kui tema suhtes on algatatud (või ollakse algatamas) maksejõuetusmenetlus või kui ta on oma liikmete või võlausaldajatega sõlmitava kompromissi või kokkuleppe pool.

Vabatahtlik likvideerimine on formaalsem menetlus, mis hõlmab korrapärast äriühingu tegevuse lõpetamist ja likvideerija(te) määramist.

Vabatahtlik likvideerimine

Vabatahtliku likvideerimise võivad algatada liikmed või võlausaldajad. Siinses analüüsi eesmärki silmas pidades anname ülevaate vaid esimesest variandist.

Äriühing võib otsustada oma vabatahtliku likvideerimise, kui juhatuse liikmed (*directors*) usuvad, et äriühing on võimeline täitma oma kohustused (tasuma võlad) täielikult 12 kuu jooksul alates likvideerimismenetluse alustamisest. Juhatuse liikmete enamik peab tegema juhatuse koosolekul kirjaliku maksejõulisuse kinnituse (*declaration of solvency*). Sellele tuleb lisada ettenähtud vormis aruanne äriühingu tegevusest, mis sisaldab äriühingu varasid ja nende realiseerimisest saadavat kogusummat, äriühingu kohustusi ja likvideerimise eeldatavaid kulusid. Kui maksejõulisuse kinnitus on esitatud registripidajale, peavad juhatuse liikmed saatma äriühingu liikmetele teate erakorralise üldkoosoleku (*extraordinary general meeting*) kokkukutsumisest, et teha erietsus äriühingu lõpetamise kohta ja nii-öelda tavaline otsus likvideerija määramiseks (ning leppimaks kokku nende tasustamises). Erakorraline koosolek peab toimuma viie nädala jooksul juhatuse koosolekust, kus maksejõulisust kinnitati.

Samal ajal erakorralise üldkoosoleku kokkukutsumisega peavad juhatuse liikmed määrama maksejõulisuse kinnitamise otsuse ja erakorralise üldkoosoleku toimumise vaheliseks ajaks ajutise likvideerija. Teade ajutise likvideerija määramise kohta ja maksejõulisuse kinnituse

⁴⁴ http://statutes.agc.gov.sg/non_version/cgi-bin/cgi_retrieve.pl?actno=reved-50

⁴⁵ Käesolevas analüüsis on Singapuri puhul viidatud ainult vabatahtlikule, s.o äriühingu avalduse alusel tehtavale kustutamisele; sarnaselt Suurbritanniaga on kustutamine võimalik ka registripidaja algatusel.

⁴⁶ „Uinunud“ on selline äriühing, mis ei tegele majandustegevusega ja millel polnud eelmisel aasta käivet.

koopia tuleb avaldada 14 päeva jooksul ajutise likvideerija määramisest vähemalt neljas iga päev ilmuvas (inglis-, hiina-, malai- ja tamiilikeelses) kohalikus ajalehes.

Erakorralisel üldkoosolekul otsustatakse äriühingu vabatahtlik likvideerimine (lõpetamine) erietsusega. Selle saab teha vähemalt 75%-ga nende liikmete häälest, kellel on õigus hääletada. Füüsiline isik, kes on andnud kirjaliku nõusoleku, määratakse likvideerijaks. Eelistatakse raamatupidajaid, revidente (*accountants*). Seejärel tehakse teine erietsus, millega antakse likvideerijatele volitus jagada äriühingu vara liikmete vahel.

Seitsme päeva jooksul erietsuse tegemisest tuleb erietsuse väljaprintitud koopia esitada äriregistrile (Accounting and Corporate Regulatory Authority), mis on Eesti äriregistri veidi laiendatud funktsioonidega analoog) ja kümne päeva jooksul tuleb avaldada teade otsuse kohta ühes või rohkemas üleriigilises ajalehes. Äriühing peab ka tagama, et kõikidele äriühingu poolt või nimel esitatud dokumentidele, mis sisaldavad äriühingu nime, on äriühingu ärinime järele lisatud märkus „likvideerimisel“. Äriühing peab kogu oma raamatupidamise ja dokumentatsiooni likvideerijatele üle andma.

Erakorralisel üldkoosolekul erietsuse tegemisest loetakse äriühingu liikmete algatatud vabatahtlik likvideerimismenetlus alanuks. Likvideerija või ajutine likvideerija jätkab äriühingu lõpetamiseks vajalike tegevustega. Siinses analüüsis ei käsitleta konkreetseid likvideerija ülesandeid likvideerimismenetluses.

Pärast likvideerimise lõppu koostavad likvideerijad likvideerimisaruande (*account*), milles näidatakse, kuidas likvideerimismenetlus toimus ja äriühingu vara käsutati/müüdi. Seejärel kutsuvad likvideerijad kokku üldkoosoleku, kus esitatakse, tutvustatakse ja selgitatakse likvideerimisaruannet. Seitsme päeva jooksul pärast üldkoosolekut peavad likvideerijad esitama äriregistrile ja ametlikule haldurile (*official receiver*) aruande üldkoosoleku toimumise kohta ja likvideerimisaruande koopia.

Pärast kolme kuu möödumist aruande esitamisest registripidajale kustutatakse äriühingu registrist. Kohtul on aga õigus kuulutada kahe aasta jooksul pärast kustutamist äriühingu kustutamine ja lõpetamine tühiseks. Avalduse äriühingu kustutamise ja lõpetamise tühiseks tunnistamiseks võib teha likvideerija või muu huvitatud isik.

Vabatahtliku likvideerimise mõjud:

- erietsuse tegemisest alates peab äriühing majandustegevuse peatama, v.a sellise tegevuse, mida on likvideerija arvates vaja edukaks likvideerimismenetluseks;
- juhatuse liikme volitused lõpevad, v.a juhul, kui ühingu liikmed (osanikud, aktsionärid) otsustavad likvideerija nõusolekul, et juhatuse liikmete volitused peavad jätkuma;
- aktsiate/osade võõrandamine on tühine, v.a juhul, kui selle on teinud või heaks kiitnud likvideerija ja ühingu liikmete staatust ei muudetud.

Äriühingu vabatahtlik kustutamine⁴⁷

Privaatne äriühing võib esitada äriseadustiku § 344 alusel vabatahtliku kustutamise avalduse äriregistrile. Äriregister võib avalduse rahuldada, kui on mõistlik põhjus arvata, et äriühing ei jätku majandustegevusega ja äriühing täidab muud vabatahtliku kustutamise eeldused. Need eeldused on:

- äriühing ei tegele majandustegevusega;
- äriühing ei ole seotud kohtumenetlusega (ei Singapuris ega mujal);
- äriühingul ei ole avalduse esitamise ajal vara ega kohustusi (sh tulevikus tekkivaid);
- äriühingul ei ole maksuameti ees maksukohustusi;
- äriühingul ei ole äriregistri ees tasumata trahve ega võla tasumise kompromissettepaneku (*offer of composition*) järgseid makseid;
- äriühingul ei ole kohustusi (võlgu) teiste riigiasutuste ees;

⁴⁷ Peale äriühingu avalduse alusel toimuva vabatahtliku kustutamise näeb Singapuri õigus ette võimaluse kustutada äriühing ka registripidaja algatusel. Sellist võimalust on kirjeldatud Suurbritannia regulatsiooni juures.

- äriregister ei ole ühelegi äriühingu juhile (*officers*, st juhatuse liikmed, ja *company secretary*) saatnud kohtukutset;
- juhatuse liikmete andmed peavad kattuma äriregistri dokumentides esitatuga;
- kõik võlausaldajad peavad olema vabatahtliku kustutamise nõus ning äriühing peab saama kõikide liikmete (osanike) nõusoleku vabatahtlikuks kustutamiseks.

Avaldus tuleb esitada äriregistrile. Kui äriühing täidab äriregistri arvates kõik vabatahtliku kustutamise eeldused, saadetakse 14 päeva jooksul kustutamisteade (*striking off notice*) äriühingu registreeritud aadressile, äriühingu juhtidele nende aadressile ning Singapuri maksuhalduritele (sh maksuametile). Olenevalt juhtumi keerukusest ja sellest, kas esitatud dokumendid on piisavad, läheb äriregistril umbes avalduse läbivaatamiseks seitse tööpäeva. Vastuväiteid äriühingu kustutamisele saab esitada ühe kuu jooksul (kuid vaielda võib edaspidigi, nt huvitatud isiku taotluse alusel saab äriühingut äriregistris taastada 15 aasta jooksul). Ühe kuu möödudes avaldatakse ametlikes teadaannetes (Government Gazette) vabatahtliku kustutamise teade, et äriühing kustutatakse kolme kuu pärast. Kui need kolm kuud on möödunud (tegelikult pärast nelja kuu möödumist), kustutab registripidaja äriühingu äriregistrist ja avaldab teate ametlikes teadaannetes. Teate avaldamisest loetakse äriühing lõpetatuks. Tuleb rõhutada, et ühingu juhtide ja liikmete vastutus jätkub ning seda võib maksma panna sellisena, nagu poleks äriühingut kunagi lõpetatud. Äriühingule saadetakse veer eraldi viimane teavituse, millega antakse teada, et äriühing on äriregistrist kustutatud. Viimases teavituses esitatakse ka kustutamise kuupäev.

Äriühingu vabatahtlikule kustutamisele on võimalik esitada vastuväide. Kui äriregistrile esitatakse vastuväide pärast vabatahtliku kustutamise avalduse rahuldamist, kuid enne äriühingu registrist kustutamist, teavitab äriregister äriühingut. Kui äriühing ei suuda kahe kuu jooksul asja lahendada, lõpetatakse vabatahtliku kustutamise menetlus. Sel juhul peab äriühing esitama uue vabatahtliku kustutamise avalduse.

Kui avaldust ei võeta vastu (nt dokumendid on puudulikud, täitmata on mõni vabatahtliku kustutamise eeldus, keegi on kustutamisele vastu vaieldnud), siis tagastatakse avaldus puuduste kõrvaldamiseks või muudeks tegevusteks, mida on avalduse taasesitamiseks vaja.

Kogu vabatahtliku kustutamise menetlus kestab 5–6 kuud.

2.1.3. Minimaalne ajakulu

Kuna mitmel juhul ei ole täpsustatud, mis tähtaja jooksul peavad likvideerijad oma kohustused likvideerimismenetluses täitma, vaid kohustuste täitmiseks on ette nähtud maksimumtähtaeg (12 kuud), saab liikmete algatatud vabatahtliku likvideerimismenetluse minimaalselt ajakulu hinnata üksnes umbkaudu. Vabatahtliku kustutamise minimaalne aeg on neli kuud, kuid tegelikult loetakse selle menetluse kestuseks umbes viis kuud.

2.2. Soome

2.2.1. Regulatsiooni asukoht

Osaühingu (*yksityinen osakeyhtiö*⁴⁸) ja aktsiaseltsi (*julkinen osakeyhtiö*⁴⁹) vabatahtliku likvideerimise regulatsioon on sätestatud piiratud vastutusega äriühingute seaduses ehk PVÄS-is (Osakeyhtiölaki), täpsemalt XX peatüki §-des 1–22.

2.2.2. Etapid

Kuigi osaühingu ja aktsiaseltsi kapitalinõuded erinevad oluliselt (täpsemalt on aktsiaseltsi kapitalinõue osaühingu kapitalinõudest 32 korda suurem), näeb PVÄS nii osaühingu kui aktsiaseltsi vabatahtlikuks lõpetamiseks ette ühesuguse regulatsiooni⁵⁰ ja seda eranditeta.

⁴⁸ Osakapitali suurus vähemalt 2500 eurot (PVÄS I ptk § 3 lg 1)

⁴⁹ Aktsiakapitali suurus vähemalt 80 000 eurot (PVÄS I ptk § 3 lg 1)

Osaühingu ja aktsiaseltsi vabatahtliku lõpetamise protsessi saab jagada alljärgnevateks etappideks.

Lõpetamisotsus

Nii osaühingu kui aktsiaseltsi vabatahtlikuks lõpetamiseks peab lõpetamisotsuse poolt olema vähemalt 2/3 koosolekul viibinud häältest, kellele kuulub kokku vähemalt 2/3 koosolekul esindatud kapitalist⁵¹, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suuremat häälteenamust.⁵² Juhul kui äriühingul on mitut liiki osasid/aktsiaid, peab lõpetamisotsus saama 2/3 häälteenamuse toetuse ka igas koosolekul esindatud osade/aktsiate klassis.⁵³

Likvideerimismenetlus

Likvideerimismenetluse eesmärk on kindlaks teha äriühingu varaline seisund, muuta äriühingu varad vajalikus ulatuses rahalisteks vahenditeks, tasuda äriühingu võlad ning jagada võlgade tasumisest ülejäänud vara osanike/aktsionäride või muude ühingu põhikirjas ette nähtud isikute vahel.⁵⁴

Likvideerimismenetlus algab likvideerimisotsuse tegemisega, kui üldkoosolekul pole otsustatud likvideerimismenetlust alustada hilisemal kuupäeval.⁵⁵

Likvideerijate määramine

Samal ajal likvideerimisotsuse tegemisega määrab üldkoosolek ka likvideerijad.⁵⁶ Juhul kui üldkoosolek ei ole likvideerijaid määranud, määrab likvideerijad ametisse registripidaja. Seda võib taotleda isik, kellel on põhjendatud huvi, et äriühingul oleks esindaja.⁵⁷

Äriregistri teavitamine likvideerimismenetluse alustamisest ja likvideerijate määramisest

Pärast likvideerimisotsust ja likvideerijate määramist tuleb likvideerimismenetluse algatamine ja likvideerijad registreerida. See kohustus langeb likvideerijatele, kes peavad registrit eespool nimetatust viivitamata teavitama.⁵⁸

Võlausaldajate teavitamine

Võlausaldajaid teavitatakse registripidaja kaudu, kes avaldab ametliku üleskutse, milles palutakse võlausaldajatel teavitada äriühingut tema vastu olevatest nõuetest. Likvideerijad on siiski kohustatud registripidajat teavitama, selleks peavad nad registripidaja juures täitma üleskutse avalikustamise formulari, ja seda ka juhul, kui teadaolevaid võlausaldajaid pole. Seadusest ei tulene konkreetset tähtaega, mis aja jooksul peavad likvideerijad selle formulari täitma. Registripidaja avaldab teate ametlikus ajakirjas kolm kuud enne tähtpäeva, milleks võlausaldajad peavad oma nõuded esitama.⁵⁹

Likvideerimise algaruannete koostamine

Likvideerijad peavad koostama finantsaruande selle perioodi kohta, mis eelneb likvideerimismenetluse algatamisele ja mille kohta pole üldkoosolekule finantsaruannet esitatud. Selle aruande koostamisel peavad osalema ka juhatuse liikmed ja tegevdirektor,

⁵⁰ PVÄS I ptk § 1 lg 1

⁵¹ PVÄS V ptk § 27 lg-d 1 ja 2, XX ptk § 3 lg 1

⁵² PVÄS V ptk § 27 lg 4

⁵³ PVÄS V ptk § 27 lg 3

⁵⁴ PVÄS XX ptk § 7 lg 1

⁵⁵ PVÄS XX ptk § 8

⁵⁶ PVÄS XX ptk § 9 lg 1

⁵⁷ PVÄS XX ptk § 9 lg 3

⁵⁸ PVÄS XX ptk § 10

⁵⁹ PVÄS XX ptk § 14 ja muu internetist leitav info. PVÄS XX ptk § 14 viitab õigusaktile, mis reguleerib avalikke üleskutsesid (Laki julkisesta haasteesta), ent see õigusakt ei ole inglise keeles kättesaadav. Info on inglise keeles kättesaadav registripidaja kodulehel: <http://www.prh.fi/en/kaupparekisteri/lopettaminen/selvitystila.html>.

kellele tuleb tasuks maksta mõistlik rahasumma. Kui seaduse või põhikirja järgi peab äriühingul olema audiitor, tuleb finantsaruannet ka auditeerida.⁶⁰

Veel peavad likvideerijad koostama majandusaasta kohta finants- ja majandusaasta aruande, mis tuleb esitada kinnitamiseks üldkoosolekule.⁶¹ Need aruanded tuleb auditeerida, kui auditeerimiskohustus tuleb seadusest või põhikirjast.⁶² Sealjuures peab audiitori aruanne sisaldama seisukohavõttu, kas likvideerimismenetlus on läbitud ebamõistlikult viivitades või mitte ning kas likvideerijad on tegutsenud sobival viisil.⁶³

Nõuete rahuldamine ja hoiustamine

Seaduses kohustatakse äriühingut likvideerimismenetluse kaudu küll võlausaldajate nõudeid rahuldama, kuid ei nähta ette, kuidas seda tuleb teha.⁶⁴ Kui nõue on vaieldav, pole muutunud sissenõutavaks või pole muul põhjusel väljamakstav, tuleb vastav osa hoiustada.⁶⁵

Varade jaotamine

Varasid võib hakata osanikele/aktsionäridele või muudele põhikirja järgi õigustatud isikutele jaotama pärast seda, kui nõuete esitamise tähtaeg on läbi ja võlausaldajate kõik teadaolevad nõuded on rahuldatud või hoiustatud.⁶⁶ Varasid võib jaotada ka varem, kuid üksnes juhul, kui vastavale osale seatakse täielik tagatis.⁶⁷

Varade jaotamist saab vaidlustada kolme kuu jooksul pärast lõpparuande kinnitamist üldkoosolekul.⁶⁸ Vara jaotamiseks õigustatud isik saab oma nõude äriühingu vastu realiseerida viie aasta jooksul alates lõpparuande esitamisest üldkoosolekul.⁶⁹

Likvideerimise lõpparuannete koostamine

Lõpparuande saavad likvideerijad esitada alles siis, kui nad on täitnud kõik eespool toodud ülesanded. Sealjuures tuleb lõpparuanne esitada viivitamata pärast muude kohustuste täitmist. Aruanne peab hõlmama kogu likvideerimise protsessi, muu hulgas varade jaotamist, finantsaruannet, majandusaasta aruannet ja audiitorite aruandeid.⁷⁰

Kui äriühingule on seaduse või põhikirjaga ette nähtud audiitorkontroll, tuleb lõpparuanne auditeerida ühe kuu jooksul alates selle saamisest.⁷¹

Kui lõpparuanne on koostatud ja audiitorite kontrollitud, peab üldkoosolek selle viivitamatult üle vaatama.⁷² Seejärel tuleb aruanne kahe kuu jooksul alates üldkoosolekul heakskiitmisest esitada registripidajale.⁷³

Äriühingu registrist kustutamise avaldus

Äriühing loetakse lõpetatuks hetkest, kui likvideerijad esitavad lõpparuanded üldkoosolekule. Äriühingu lõpetamisest tuleb teavitada ka registripidajat. See kohustus lasub likvideerijatel, kes peavad seda tegema viivitamata pärast äriühingu lõppemist.⁷⁴

⁶⁰ PVÄS XX ptk § 11

⁶¹ PVÄS XX ptk § 13 lg 1

⁶² PVÄS VII ptk § 2 lg 1

⁶³ PVÄS XX ptk § 13 lg 2

⁶⁴ eesmärk sätestatud PVÄS XX ptk §-s 7

⁶⁵ PVÄS XX ptk § 15 lg 1

⁶⁶ PVÄS XX ptk § 15 lg 1

⁶⁷ PVÄS XX ptk § 15 lg 1

⁶⁸ PVÄS XX ptk § 15 lg 2

⁶⁹ PVÄS XX ptk § 15 lg 3

⁷⁰ PVÄS XX ptk § 16 lg 1

⁷¹ PVÄS XX ptk § 16 lg 1

⁷² PVÄS XX ptk § 16 lg 1

⁷³ PVÄS XX ptk § 16 lg 2 ja PVÄS VIII ptk § 10 lg 1

⁷⁴ PVÄS XX ptk § 17 lg 1

Dokumentide säilitamine

Info pole inglise keeles kättesaadav.

2.2.3. Minimaalne ajakulu

Kuna PVÄS ei täpsusta tihti, mis aja jooksul peavad likvideerijad oma kohustusi täitma, või annab umbkaudsed tähtajad (nt: kohustus tuleb täita viivitamatult) või maksimumtähtajad (nt: kohustus tuleb täita hiljemalt kahe kuu jooksul), saab likvideerimismenetluse vähimat ajakulu hinnata üksnes umbkaudu. Võttes arvesse, et registripidaja peab teate likvideerimismenetluse algatamise kohta ning nõuete esitamise üleskutse avaldama kolm kuud enne tähtpäeva, milleks võlausaldajad peavad oma nõuded likvideerijatele edastama, võib väita, et likvideerimismenetlus kestab vähemalt kolm kuud.

2.3. Suurbritannia

2.3.1. Regulatsiooni asukoht

Suurbritannia likvideerimismenetlusega seotud eeskirjad on sätestatud eelkõige 1986. aasta maksejõuetusseaduse (Insolvency Act⁷⁵) IV osas ja 1986. aasta maksejõuetuseeskirjas (Insolvency Rules) ning 2010. aasta maksejõuetuseeskirjas (Insolvency Amendment Rules 2010). Vabatahtliku likvideerimise alused on toodud 1986. aasta maksejõuetusseaduse §-s 84. (Vabatahtlik) kustutamine on reguleeritud 2006. aasta äriseadustiku (Companies Act⁷⁶) 31. osas, eelkõige peatükkides 1 ja 3.

2.3.2. Etapid

Likvideerimismenetlus

Suurbritannias on kaks likvideerimismenetlust: kohustuslik ja vabatahtlik.⁷⁷ Vabatahtlikult saab lõpetada kahel moel:

- *winding up* – Eesti mõistes vabatahtlik likvideerimismenetlus;
- *striking off* – siinses analüüsis (*vabatahtlik*) kustutamine.

Vabatahtlikku kustutamist ja vabatahtlikku likvideerimist ei tohi segamini ajada, tegu on eri menetlustega. Vabatahtlik likvideerimine jaguneb omakorda kaheks:

- liikmete algatatud vabatahtlik likvideerimine (*member's voluntary liquidation*);
- võlausaldajate algatatud vabatahtlik likvideerimine (*creditor's voluntary liquidation*).

Nende kahe erinevus seisneb selles, et liikmete algatamise korral peab äriühing olema maksejõuline. Annamegi siin ülevaate sellisest likvideerimisest.

Liikmete algatatud vabatahtliku likvideerimise korral kinnitavad juhatuse liikmed (*directors*) või juhatuse liikmete enamus juhatuse koosolekul ametlikult maksejõulisust (*statutory declaration of solvency*). Liikmete algatusel saab äriühingu vabatahtlikult likvideerida, kui äriühingu juhatuse liikmed usuvad, et äriühing on maksejõuline. Juhatuse liikmete enamus peab maksejõulisust kinnitama viie nädala jooksul enne lõpetamisotsuse langetamist üldkoosolekul. Maksejõulisuskinnitus sisaldab juhatuse liikmete kinnitust, et nad on kõigiti uurinud äriühingu äriasju (majandustegevust) ja usuvad, et viimane on võimeline täitma oma kohustused (võlad tasuma) täielikult 12 kuu jooksul alates likvideerimise algusest. Maksejõulisuskinnitus sisaldab äriühingu varade ja kohustuste (aktuaalset) aruannet viimase teostatava aja seisuga enne kinnituse tegemist. Maksejõulisuskinnitus esitatakse äriregistrile; sellise kinnituse tegemine ilma aluseta on kriminaalkuritegu.

⁷⁵ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>

⁷⁶ http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf

⁷⁷ Erinevalt kohustuslikust likvideerimisest, mis on kohtul põhinev menetlus ja kus äriühing kuulub kohtuotsusega kohustuslikule likvideerimisele, pole vabatahtlik likvideerimine kohtulik, kuid likvideerija vahetamiseks või vaidlusküsimuste lahendamiseks võib teha kohtule vastava taotluse.

Likvideerimine algab, kui äriühingu liikmed otsustavad üldkoosolekul likvideerida ettevõtte vabatahtlikult. Enamasti lõpetab äriühing otsuse tegemise hetkest äritegevuse (kui ta ei ole seda juba varem teinud). Äriühingu üldkoosolekul tehakse lõpetamisotsus ja määratakse likvideerija(d). Tavaliselt peab üldkoosolek tegema äriühingu lõpetamiseks eriootsuse (*special resolution*)⁷⁸, st 75% liikmetest peab olema lõpetamisotsuse poolt. Üldkoosolekust antakse teada vähemalt 21 päeva enne selle toimumist.

(Eri)lõpetamisotsuse teade tuleb avaldada 14 päeva jooksul üldkoosoleku toimumisest ametlikes teadaannetes (*Gazette*⁷⁹), teates avaldatakse likvideerimise üksikasjad. Maksejõulisuskinnituse ja (eri)otsuse koopia tuleb saata äriregistrile⁸⁰ 15 päeva jooksul pärast üldkoosolekut.

14 päeva jooksul alates ametisse määramisest peavad likvideerijad avaldama selle kohta teate *Gazette*'is ja teavitama ka registripidajat ning kõiki teadaolevaid võlausaldajaid. Vabatahtliku likvideerimise puhul peab likvideerija teatama oma ametisemääramisest ka ajalehes, mis ilmub piirkonnas, kus on ettevõtte peamine tegevuskoht.

Vabatahtliku likvideerimise kestus ei või ületada üht aastat ilma likvideerija ülevaateta äriühingu likvideerimismenetluse olukorrast (äriseadustik § 93). Kui likvideerimismenetlus kestab üle aasta, kutsuvad likvideerijad kord aastas kokku üldkoosoleku ja esitavad sellele eelmise aasta likvideerimismenetluse aruande ja oma tegevuse aruande. See annab võlausaldajatele teavet võlgade tagasimaksmise tõenäosuse ja aja kohta.

Likvideerimine loetakse lõppenuks, kui äriühing on pärast likvideerija kokku kutsutud viimast üldkoosolekut lõpetatud ja kustutatakse äriregistrist. Viimane üldkoosolek, kus likvideerijad esitavad likvideerimisaruande ja annavad likvideerimise kohta üksikasjalikku teavet, kutsutakse kokku teate avaldamisega *Gazette*'is vähemalt kuu enne üldkoosoleku toimumist. Nädala jooksul pärast üldkoosoleku toimumist saadavad likvideerijad äriregistrile likvideerimisaruande koopia ja üldkoosoleku toimumise aruande. Äriseadustiku § 201 lõike 2 kohaselt registreerib registripidaja viivitamatult likvideerimisaruande ja üldkoosoleku toimumise aruande ning kolme kuu möödumisel kõnealusest registreerimisest (v.a olukorras, kus kohus teeb määruse äriühingu kustutamise edasilükkamise kohta), loetakse äriregistrist kustutatuks ja lõppenuks.

Kui likvideerija otsustab, et äriühing ei suuda juhatuse maksejõulisuskinnituses sätestatud perioodi jooksul võlgu täielikult tasuda, st äriühing ei ole maksejõuline, kutsuvad likvideerijad kokku võlausaldajate koosoleku, mis peab toimuma 28 päeva jooksul. Koosoleku toimumisest muutub liikmete algatatud vabatahtlik likvideerimine võlausaldajate algatatud vabatahtlikuks likvideerimiseks.

Likvideerimise pikkus oleneb konkreetse juhtumi asjaoludest (nt sellest, mis liiki vara äriühingul on).

Kustutamine

Suurbritannias saab äriühingut kustutada (*striking-off*) äriühingu avalduse alusel (siin nimetatud (*vabatahtlikuks*) *kustutamiseks*) ja registripidaja omal algatusel (käsitletud põgusalt, ei ole käesoleva analüüsi teema).

Vabatahtlik kustutamine

Privaatse äriühingu (*private companies*) saab lõpetada vabatahtliku kustutamise kaudu, mis on formaalse likvideerimismenetluse odavam alternatiiv. Tuleb tähelepanu pöörata, et

⁷⁸ Lisaks on olemas *ordinary resolution* (50% liikmetest peab olema poolt) ja *extraordinary resolution* (75% liikmetest peab olema poolt ning üldkoosoleku toimumisest antakse teada vähem kui 21 päeva)

⁷⁹ *Gazette*'il, mis avaldab Ühendkuningriigi ametlikke teadaandeid, on kolm väljaannet: Londoni *Gazette* Inglismaa, Edinburgh *Gazette* Šotimaa ja Belfast *Gazette* Põhja-Iirimaa tarbeks. Näiteks registripidaja teade äriühingu kustutamise või taastamise kohta avaldatakse selle piirkonna *Gazette*'is, kus äriühing asutati.

⁸⁰ Companies House (äriühingute koda) on äriregistrit pidav isemajandav riigiasutus Inglismaal (koos Walesiga) ja Šotimaal.

vabatahtlik kustutamine ei ole ametlike maksejõuetusmenetluste alternatiiv. Vabatahtliku kustutamise regulatsioon on 2006. aasta äriseadustiku 31. osas.

Vabatahtliku kustutamise avalduse saab äriregistrile esitada äriühing, täpsemalt juhatus (*directors*) või juhatuse liikmete enamus. 2006. aasta äriseadustiku paragrahvides 1004 ja 1005 on esitatud asjaolud, mis välistavad äriühingu vabatahtliku kustutamise. Näiteks ei või äriühing esitada vabatahtliku kustutamise avaldust, kui see on viimase kolme kuu jooksul:

- tegelenud äritegevusega;
- vahetanud ärinime;
- olnud seotud muude tegevustega, v.a nendega, mis on vajalikud kustutamise avalduse esitamiseks, äriühingu lõpetamiseks, seadusest tulenevate nõuete täitmiseks;
- tema suhtes on algatatud maksejõuetusmenetluses.

Äriühingu lõpetamisega seotu (nt pangakontode sulgemine) tuleb ära teha enne avalduse esitamist.

Avaldus tuleb esitada ettenähtud vormil, mille peab allkirjastama

- üks juhatuse liige, kui juhatuse liikmeid on üks;
- kaks juhatuse liiget, kui juhatuse liikmeid on kaks;
- kogu juhatus või juhatuse liikmete enamus, kui juhatuse liikmeid on üle kahe.

Isikutele, keda äriühingu kustutamine võib mõjutada, on olemas tagatised. Kui äriühingul on võlausaldajaid, liikmeid jm, tuleb neid enne avalduse esitamist teavitada. Neil on õigus äriühingu kustutamisele vastu vaielda. Juhatuse liikmed, kes avalduse esitavad, peavad seitsme päeva jooksul avalduse esitamisest saatma koopia järgmistele isikutele:

- liikmed (aktsionärid, osanikud);
- võlausaldajad; maksu- ja tolliamet ning vajaduse korral töö- ja pensioniamet;
- töötajad;
- töötajate pensionifondi fondivalitsejad (*manager*) või usaldusisikud (*trustee*);
- kõikidele juhatuse liikmetele, kes ei allkirjastanud avaldust.

Juhatuse liikmed peavad kuni äriühingu kustutamiseni või avalduse tagasivõtmiseni esitama koopia ka nendele, kes saavad eelnimetatud isikuteks pärast avalduse esitamist. Koopia tuleb saata seitsme päeva jooksul vastavaks isikuks saamisest.

Registripidaja vaatab avalduse läbi. Vastuvõtmise korral kantakse info registrisse ja see avaldatakse äriregistris äriühingute avalikus osas. Kui äriregistri pidaja on juba alustanud kustutamist äriseadustiku § 1000 alusel (õigus kustutada äriühing, kes ei tegele majandustegevusega), ei võeta avaldust vastu. Kui avaldus võetakse vastu, teavitatakse sellest äriühingut. Äriregistri pidaja avaldab teate äriühingu kavandatud kustutamisest Gazette'is, et anda huvitatud osalistele vastuväitevõimalus. Teate koopia avaldatakse äriregistris äriühingute avalikus osas. Kui ei ole põhjust kustutamisega viivitada, kustutab registripidaja äriühingu registrist mitte vähem kui kolm kuud pärast teate avaldamist Gazette'is. Äriühing kustutatakse järgmise teate avaldamisel Gazette'is.

Kui äriühingu juhatus (juhatuse liikmed) mõtleb kustutamise asjus ümber või äriühing ei vasta enam vabatahtliku kustutamise kriteeriumidele (nt jätkab majandustegevust; muudab nime; tema suhtes on algatatud maksejõuetusmenetlus vms), peavad juhatuse liikmed vabatahtliku kustutamise avalduse tagasi võtma. Selle avalduse võib allkirjastada ja registripidajale esitada iga äriühingu juhatuse liige. 2006. aasta äriseadustiku § 1009 hõlmab asjaolusid, mille ilmnemisel tuleb vabatahtliku kustutamise avaldus tagasi võtta.

Vabatahtlikule kustutamisele võib vastuväite esitada iga huvitatud pool. Vastuväited ja kaebused peavad olema kirjalikud ja registripidajale saadetud koos tõenditega (nt arvete koopiad tõestamiseks, et äriühing jätkab majandustegevust). Vastuväite põhjus võib olla:

- äriühing on rikkunud avalduse esitamise tingimusi (nt on kolmekuulise perioodi jooksul enne avalduse esitamist või hiljem algatatud maksejõuetusmenetlus);
- juhatuse liikmed ei ole teavitanud huvitatud isikuid;
- avaldusel esitatud info on vale;

- on asunud samme võlgade sissenõudmiseks, nt likvideerimisavalaldus, hagi väikeste nõuete kohtuvaidlustega tegelevasse kohtusse;
- äriühingu vastu kasutatakse muid õiguslikke meetmeid;
- juhatuse liikmed on rikkunud ausa kauplemise reeglit, pannud toime maksuriteo või muu õigusrikkumise.

Vabatahtliku kustutamisega seotud süütegudeks loetakse järgmised olukorrad:

- avalduse esitamine, kui äriühing ei vasta vabatahtliku kustutamise tingimustele;
- vale või eksitava teabe esitamine avalduses endas või avalduse taustinfona;
- kõikidele huvitatud isikutele ei ole seitsme päeva jooksul saadetud avalduse koopiat;
- avaldust ei võeta tagasi, kui äriühing ei vasta enam vabatahtliku kustutamise tingimustele.

On oluline märkida, et isegi kui äriühing kustutatakse, võivad võlausaldajad ja ka teised isikud nõuda äriühingu taastamist registris.

Majandustegevuse lõpetanud äriühingute kustutamine

Äriregistri pidaja võib äriühingu omal algatusel kustutada, kui see ei tegele enam majandustegevusega. Selle aluseks võib olla näiteks asjaolu, et registripidaja ei ole saanud äriühingult dokumente; kirjad, mida registripidaja on äriühingule viimase registreeritud aadressile saatnud, on tulnud tagasi või äriühingul ei ole juhatust.

Enne äriühingu registrist kustutamist peab registripidaja saatma kaks ametlikku kirja ja teatise äriühingu registreeritud aadressile, saamaks infot, kas äriühing tegeleb majandustegevusega. Kui registripidaja leiab, et majandustegevust ei toimu, teatab ta Gazette'is, et kavatses äriühingu registrist kustutada, kui ei põhjendata vastupidist.

Teate koopia avaldatakse äriregistris äriühingute avalikus osas. Kui registripidaja ei näe põhjust käituda muud moodi, kustutab ta äriühingu mitte vähem kui kolme kuu pärast teatise avaldamisest Gazette'is. Äriühing kustutatakse lisateate avaldamisel Gazette'is.

Registripidaja võtab arvesse äriühingu ja teiste huvitatud isikute (nt võlausaldajate) vastuväiteid. Kui on põhjust jätta äriühing registrist kustutamata, võib registripidaja peatada menetluse kuni vastuväite lahendamiseni.

Taastamine

Taastamine kohtuotsusega

Registripidaja võib taastada äriühingu äriregistris vaid kohtuotsuse alusel (v.a kui äriühing on taastatud halduskorras, vt allpool). Sel juhul loetakse, et äriühingut ei ole kunagi kustutatud. Kohus võib anda suuniseid või teha ettekirjutuse, et kõikide isikute positsioonid taastataks. Taastamise kohta avaldatakse Gazette'is teade.

Tavaliselt saavad esitada avalduse äriühingu taastamiseks kõik järgmised isikud:

- endine juhatuse liige, äriühingu liige, võlausaldaja või likvideerija;
- kellel oli äriühinguga lepinguline suhe või kellel oli potentsiaalne õiguslik nõue äriühingu vastu;
- kellel oli huvi kinnisasja või omandi / muu vara (*property*) vastu, mille asjus oli huvi, õigus või kohustus ka äriühingul;
- endiste töötajate pensionifondi fondivalitsejad või usaldusisikud;
- kellel on kohtu arvates asja vastu huvi.

Avaldus tuleb esitada kuue aasta jooksul alates äriühingu kustutamisest (välja arvatud *personal injury* juhtudel).

Kui kohus teeb äriühingu taastamise kohta otsuse, peab avalduse esitaja äriühingu taastamiseks esitama otsuse koopia registripidajale. Äriühing taastatakse, kui kohtuotsus esitatakse äriregistrile.

Halduskorras taastamine

Nõutud tingimuste täitmise korral võib endine juhatuse liige või äriühingu liige olukorras, kus äriühing kustutati põhjusel, et ta tõenäoliselt ei tegele enam majandustegevusega, esitada registripidajale äriühingu taastamise avalduse. Kui registripidaja äriühingu taastab, loetakse, et äriühing on jätkunud, nagu ei oleks teda kunagi kustutatud. Halduskorras taastamise tingimused on sätestatud äriseadustiku §-s 1025. Selline taastamine on võimalik, kui äriühingu kustutamise aluseks oli 1985. aasta äriseadustiku § 652 või 2006. aasta äriseadustiku § 1000 või § 1001. Avaldust saab esitada vaid juhatuse liige või äriühingu liige, kes oli liige ajal, kui äriühing kustutati. Muu hulgas on taastamise põhjuseks asjaolu, et äriühing tegeles kustutamise ajal majandustegevusega. Avaldus tuleb esitada kuue aasta jooksul alates äriühingu kustutamisest.

2.3.2. Minimaalne ajakulu

Kuna mitmel juhul ei ole täpsustatud, mis tähtaja jooksul peavad likvideerijad oma kohustusi likvideerimismenetluses täitma, vaid on antud kohustuste täitmise maksimumtähtaeg (12 kuud), saab liikmete algatatud vabatahtliku likvideerimismenetluse minimaalset ajakulu hinnata üksnes umbkaudu.

2.4. USA

2.4.1. Regulatsiooni asukoht⁸¹

Ühendriikide õigust vaatleme Delaware'i *corporation*'i alusel.⁸² Delaware'i äriühinguõigust (*corporation law*) reguleerib statuudina Delaware General Corporation Law (DGCL)⁸³, mis on Delaware'i koodeksi 8. jagu (Corporations). Delaware'i likvideerimismenetlusega seotud eeskirjad on sätestatud 8. jao 1. peatükis (General Corporation Law), täpsemalt 8. jao 1. peatüki X alapeatükis (Sale of Assets, Dissolution and Winding Up).⁸⁴

2.4.2. Etapid

Lõpetamisotsus ja selle esitamine pädevale asutusele

Lõpetamismenetluse (*dissolution procedure*) üldsätteks on DGLC § 275, milles sätestatakse, et kui äriühingu juhatuse hinnangul peetakse äriühingu lõpetamist otstarbekaks ja juhatuse liikmed teevad sel eesmärgil kokku kutsutud koosolekul sellise otsuse, teavitab juhatuse otsuse vastuvõtmisest ja aktsionäride koosoleku toimumisest aktsionäre. Otsus saadetakse igale aktsionärile, kellel on selles küsimuses hääleõigus selle päeva seisuga, mil määratleti nende aktsionäride nimekiri, keda koosolekust teavitatakse.

Aktsionäride koosolekul hääletatakse lõpetamisettepaneku üle. Kui selles küsimuses hääleõiguslikud enamusaktsionärid hääletavad lõpetamise poolt, esitatakse lõpetamise kinnitus osariigi sekretärile. Äriühingu lõpetamine võib toimuda ka juhatuse tegevuseta, kui

⁸¹ Ühendriikides ei ole föderaalset äriühinguseadust, igal osariigil on oma normid (sealjuures ei tohi unustada üldist regulatsioonide vertikaalhierarhiat). Erilist tähelepanu tuleb pöörata kahele äriühinguõiguse allikale. Esiteks advokatuuri (American Bar Association) välja antud ja üsna suures osas osariikide õigusesse ülevõetud mudelkoodeks Model Business Corporation Act, mis on kohtupraktikas arvestatav dokument. Teiseks Delaware General Corporation Law, kuivõrd Delaware'is on loodud üle 900 000 äriühingu (*business entitites*), sh üle 50% börsil noteeritud äriühingutest ja 63% Fortune 500 nimekirja kuuluvatest aktsiaseltsidest (vt ametlikku statistikat ühingute tegevust administreeriva üksuse aastaraamatust: <http://corp.delaware.gov/>). Delaware'i ühinguõiguse domineerimine johtub nn sisesuhete doktriinist: ühingu asutamiskoht (osariik) määrab ka siduva ühinguõiguse, mis kohaldub nii asutajatele, juhtorganitele kui ka enamusaktsionäridele (Delaware and Washington as Corporate Lawmakers. Roe, M. J. Journal of Coprorate Law, 2009, 1–34, lk 60). Kuna Delaware'i ettevõtluskliima, sh õiguskeskkond (muu hulgas tegutseb seal *court of chancery* ehk ärikohus, mis tegeleb vaid äriühinguõigusega) on äärmiselt soodne ja suur osa äriühingutest on asutatud just selles osariigis, siis on Delaware'i ühinguõigus Ühendriikides äärmiselt tähtis.

⁸² Lihtsuse huvides kasutame Delaware'i *corporation*'i eesti vastena mõistet *äriühing*.

⁸³ <http://delcode.delaware.gov/title8/coo1/index.shtml>

⁸⁴ <http://delcode.delaware.gov/title8/coo1/sc10/index.shtml>

kõik selles küsimuses hääleõiguslikud aktsionärid sellega kirjalikus vormis nõustuvad. Ka sel juhul tuleb lõpetamise kinnitus esitada osariigi sekretärile.

Kui lõpetamine toimub DGLC § 275 kohaselt, peab lõpetamise kinnitus jõustuma DGLC § 103 järgi. Lõpetamise kinnitus sisaldab äriühingu nime, lõpetamisotsuse kuupäeva, juhatuse liikmete, tegevjuhtide (*directors, officers*) nimesid ja aadresse ning kuupäeva, mil äriühingu asutamisdokument esitati osariigi sekretärile. Lisaks peab seal olema esitatud teave selle kohta, et lõpetamise on otsustanud juhatuse ja aktsionärid või on selle kinnitanud kõik äriühingu aktsionärid, kellel on hääleõigus lõpetamise üle otsustamisel. Kui lõpetamise kinnitus jõustub kooskõlas DGLC §-ga 103, loetakse äriühing lõpetatuks.

Likvideerimismenetlus

DGLC § 278 reguleerib äriühingu jätkumist (*continuation*) pärast selle lõpetamist seoses kohtu- ja likvideerimismenetlusega. Kõik äriühingud, olenemata sellest, kas nende lõppemine tuleneb tähtaja möödumisest või lõpetatakse muul viisil, jätkuvad kolme aasta jooksul⁸⁵ sellise tähtaja möödumisest või lõpetamisest seoses kohtumenetlustega (olenemata sellest, kas tegu on tsiviil-, kriminaal-, haldusajaga või kas äriühing on menetluses hageja või kostja) ning likvideerimismenetlusega, mille raames äriühing lõpetab järk-järgult tegevuse, käsutades oma vara, täites kohustused ja jaotades järelejäänud vara aktsionäride vahel. Selline jätkumine ei kätke aga võimalust jätkata majandustegevust. Kohtumenetlust, mis algas enne kolmeaastase tähtaja kulgemist või selle ajal, ei lõpetata põhjusel, et äriühing lõpetatakse. Äriühing jätkub juriidilise isikuna kuni menetluse lahend on täielikult täitmisele pööratud (olenemata sellest, et võib olla möödunud kolm aastat).

Usaldusisikute ja vara hooldajate määramine

Usaldusisik (*trustee*) või lõpetatud äriühingu vara hooldaja (*receiver*⁸⁶) määramine, nende volitused ja kohustused on sätestatud DGLC §-s 279: äriühingu lõpetamise korral võib ärikohus (*Court of Chancery*) võlausaldaja, aktsionäri, äriühingu juhatuse liikme või põhjendatud huviga kolmanda isiku taotlusel määrata igal ajal ühe või mitu juhatuse liiget äriühingu (heaks ja nimel) usaldusisikuks või vara hooldajaks, kes võtavad üle äriühingu vara valitsemise, nõuavad sisse võlad ja sissenõutava vara, neil on volitused esindada äriühingut kohtumenetluses, õigus määrata enda alluvusse isiku või isikuid (*agent*) ning teha muid toiminguid, mida äriühing (ilmselt küll juhatuse liikmed) võiks teha, kui need on vajalikud äriühingu tegevuse lõpetamiseks. Usaldusisikute ja vara hooldajate volitused kestavad seni, kuni ärikohus leiab, et see on vajalik eelnimetatud eesmärkide saavutamiseks.

Võlausaldaja teavitamine ja nõuete esitamine

Võlausaldaja teavitamise ja nõuete esitamise regulatsioon sisaldub DGLC §-s 280, mille lõike a punkt 1 sedastab, et kui äriühing on lõpetatud, teavitab äriühing või tema õigusjärglane lõpetamisest, paludes kõiki isikuid, kellel on äriühingu vastu nõue, esitada oma nõuded (v.a nõuded, mis on esitatud kohtumenetluses). Teates peab sisalduma järgmine teave:

- kõik nõuded peavad olema esitatud kirjalikult ja peavad sisaldama piisavalt infot, et mõistlikult teavitada äriühingut või tema õigusjärglast võlausaldaja isikust ja nõude sisust;
- aadress, kuhu nõuded tuleb esitada;
- nõude esitamise tähtpäev (selleks päevaks peab nõue olema jõudnud äriühingu või tema õigusjärglaseni), mis ei tohi olla varem kui 60 päeva pärast teate saatmist;

⁸⁵ *Court of Chancery* ehk ärikohus võib määrata ka pikema perioodi.

⁸⁶ *Receiver is a person appointed by a court for the purpose of preserving property of a debtor pending an action against him, or applying the property in satisfaction of a creditor's claim, whenever there is danger that, in the absence of such an appointment, the property will be lost, removed or injured. An indifferent person between the parties to a cause, appointed by the court to receive and preserve the property or fund in litigation, and receive its rents, issues, and profits, and apply or dispose of them at the direction of the court when it does not seem reasonable that either party should hold them.* (Black's Law Dictionary, 1990)

- selline nõue aegub (*barred*), kui see ei jõua äriühingu või tema õigusjärglaseni eelmises punktis nimetatud kuupäevaks;
- äriühing või tema õigusjärglane võib rahuldada teiste võlausaldajate nõudeid, teha väljamakseid aktsionäridele või huvitatud isikutele ilma võlausaldaja täiendava teavitamiseta;
- kolme aasta jooksul enne äriühingu lõpetamist aktsionäridele tehtud väljamaksete kogusumma; see tuleb esitada iga aasta kohta.

Teade tuleb avaldada ka vähemalt üks kord nädalas kahe järjestikuse nädala jooksul üldise levikuga ajalehes selles maakonnas, kus oli äriühingu esindaja viimane tegevuskoht osariigis ja kus oli äriühingu peamine tegevuskoht. Kui äriühingu koguvara oli lõpetamise hetkel 10 miljonit dollarit või rohkem, tuleb teade avaldada vähemalt ühe korra kõikides iga päev üle riigi ilmuvates ajalehtedes. Teate esmase avaldamisega samal päeval või varem peab äriühing või tema õigusjärglane saatma koopia teatest posti teel väljastusteatega või tähtitud kirjaga (vastuvõtuteatis on nõutud) kõikidele teadaolevatele võlausaldajatele, sh isikutele, kelle nõuded äriühingu vastu on esitatud kohtumenetluses, kus äriühing on kohtumenetluse pool.

Nõue äriühingu vastu, mis tuleb esitada DGLC § 280 alusel, aegub, kui võlausaldaja, keda lõpetamisest teavitati, ei esita nõuet äriühingule või tema õigusjärglasele kuupäevaks, millele on viidatud lõike a punkti 1 alapunktis c.

Äriühing või tema õigusjärglane võib keelduda osaliselt või täielikult rahuldumast võlausaldaja nõuet, saates võlausaldajale teate keeldumisest posti teel väljastusteatega või tähtitud kirjaga (vastuvõtuteatis on nõutud) 90 päeva jooksul sellise nõude saamist ja igal juhul vähemalt 150 päeva enne DGLC §-s 278 nimetatud tähtaja möödumist. Kui nõue esitatakse DGLC § 295 alusel äriühingu või selle õigusjärglase vastu, kellele on ärikohus määranud usaldusisiku või vara hooldaja, kohaldub §-s 296 sätestatud tähtaeg, sh 30-päevane edasikaebamistähtaeg. Äriühingu või tema õigusjärglase saadetud teade peab sedastama, et iga nõue, mille rahuldamisest keeldutakse, aegub, kui selle nõude asjus ei algatata kohtumenetlust 120 päeva jooksul alates teatest.⁸⁷ Teatele lisatakse §-de 278–283 koopia. Kui teate on saatnud kohus või usaldusisik ning nõue on esitatud § 295 alusel, lisatakse §-de 295 ja 296 koopia.

DGLC § 280 lõike b punkt 1 sedastab, et äriühing või tema õigusjärglane, kes otsustab järgida menetlust lõikes a, peab äriühingu lõpetamisest teavitama ka isikuid, kellel on lepingulised nõuded, mis sõltuvad tulevikus toimuvast või mittetoimuvast sündmusest, asjaolust või on muul viisil tingimuslikud või pole sissenõutavaks muutunud, paludes neid isikuid esitada oma nõuded kooskõlas teate tingimustega. Mõiste *lepingulised nõuded* §-s 280 ja 281 ei hõlma kaudset garantiid (*implied warranty*) toodetele, mille on tootnud, müünud, levitanud või käidelnud lõpetatud äriühing. Selline teade peab olema sellises vormis ning saadetud ja avaldatud samal viisil, nagu on kirjeldatud § 280 lõike a punktis 1.

Äriühing või tema õigusjärglane peab DGLC § 280 lõike b punkti 2 kohaselt pakkuma igale võlausaldajale, kellel on lepinguline nõue, mis oleneb tuleviku asjaolust, on tingimuslik või pole sissenõutavaks muutunud, sellist tagatist, mida äriühing või tema õigusjärglane määratleb kui piisavat, et tagada nõude rahuldamine selle sissenõutavaks muutumisel. Äriühing või tema õigusjärglane saadab sellise ettepaneku võlausaldajale posti teel väljastusteatega või tähtitud kirjaga (vastuvõtuteatis on nõutud) 90 päeva jooksul sellise nõude saamisest ja igal juhul vähemalt 150 päeva enne §-s 278 nimetatud tähtaja möödumist. Kui võlausaldaja, kellele tagatise ettepanek tehti, ei esita äriühingule või tema õigusjärglasele 120 päeva jooksul alates ettepaneku saamisest kirjalikult teadet, milles lükkab pakkumise tagasi, loetakse, et võlausaldaja on nõustunud sellise tagatise kui ainukese allikaga, millest rahuldatakse nõue äriühingu vastu.

DGLC § 280 lõige c sedastab, et äriühing või tema õigusjärglane, kes on saatnud teate lõike a alusel, peab esitama avalduse ärikohtule, määratlemaks tagatise summa ja vormi, mis on

⁸⁷ DGLC § 280 lõike a punkt 4 kordab sama põhimõtet: nõue äriühingu vastu on aegunud, kui võlausaldaja, kelle nõude rahuldamisest keelduti, ei algata menetlust mitte hiljem kui 120 päeva pärast keeldumise teatise saatmist.

mõistliku tõenäosusega piisav, et tagada äriühingu vastu oleva mis tahes nõude rahuldamine, kui see nõue on esitatud hagi või algatatud menetluse ese (kui menetluse üks pool on äriühing), v.a nõuded, mis on aegunud käesoleva paragrahvi lõike a kohaselt.

Äriühing või tema õigusjärglane, kes on saatnud teate lõigete a ja b alusel, peab esitama avalduse ärikohtule, et määratleda tagatise summa ja vorm, mis on piisav, et tagada iga sellise võlausaldaja nõuete rahuldamine, kes on tagasi lükanud lõike b punktile 2 kohaselt esitatud tagatise ettepaneku.

Äriühing või tema õigusjärglane, kes on saatnud teate lõike a alusel, peab esitama avalduse ärikohtule, et määratleda tagatise summa ja vorm, mis on mõistliku tõenäosusega piisav, et tagada nõuded, mida ei ole äriühingule veel teatavaks tehtud või mis ei ole tekkinud, kuid mis äriühingule või tema õigusjärglasele teadaolevatele faktidele tuginedes on tõenäolised tekkima või äriühingule või tema õigusjärglasele teatavaks saama viie aasta jooksul alates lõpetamise kuupäevast või pikema perioodi jooksul, mille ärikohus võib määrata, mis ei ületa kümnet aastat alates lõpetamise kuupäevast. Ärikohus võib määrata kohtuliku eestkostja (*guardian ad litem*) iga sellise menetluse puhul, mis toimub selle lõike kohaselt. Eestkostja tasud ja kulud, sh kõik mõistlikud eksperditasud, tuleb tasuda avaldajal.

Teate saatmine või ettepaneku tegemine § 280 alusel ei taasta ühtegi aegunud nõuet ega tähenda, et äriühing või tema õigusjärglane tunnustab, et mis tahes isik, kellele teade saadeti, on tegelik võlausaldaja, ega kujuta endast loobumist mis tahes kaitse(õiguse)st või vastunõudest nõude asjus, mille on esitanud isik, kellele teade saadeti.

Mõiste *õigusjärglane* hõlmab DGLC § 280 lõike e ja § 281 lõike d mõttes mis tahes usaldusfondi (*trust*), vara hooldamist (*receivership*) või muud Delaware'i osariigi õigusele alluvat juriidilist isikut, millele lähevad üle lõpetatud äriühingu allesolevad varad ja kohustused ning mis eksisteerib ainult seoses hagidega, mille lõpetatud äriühing on esitanud või mis on esitatud, võimaldades viimasel lõpetada oma majandustegevust, käsutada ja loovutada (*convey*) äriühingu vara, täita äriühingu kohustused ja jaotada aktsionäride vahel ülejäänud vara, kuid mitte eesmärgiga jätkata äriühingu majandustegevust.

Samuti tuleb märkida, et olukorras, kus äriühingule või tema õigusjärglasele on kohus määranud vara hooldaja või usaldusisik, muutuvad §-s 280 nimetatud perioodid ja teate nõuded ärikohtu eeskirjade kohaselt (DGLC § 280 lõige f).

Võlausaldajate nõuete rahuldamine ja varade jaotamine

Regulatsioon sisaldab DGLC §-s 281, mille lõike a kohaselt lõpetatud äriühing või tema õigusjärglane, mis on järginud DGLC §-s 280 sätestatud korda, peab:

1. rahuldama esitatud nõuded DGLC § 280 lõike a alusel (millest ei ole keeldutud);
2. deponeerima pakutud tagatise § 280 lõike b punkti 2 alusel (millest ei ole keeldutud);
3. deponeerima mis tahes tagatise, mida nõuab ärikohus mis tahes menetluses DGLC § 280 lõike c alusel;
4. rahuldama või tagama kõik teised nõuded, mis on sissenõutavaks muutunud, teadaolevad ja vaidlustamata või mis on lõplikult määratletud äriühingu või tema õigusjärglase poolt võlgu olevatena.

Nõuded rahuldatakse, kohustused täidetakse täielikult ja väljamaksed tehakse täies ulatuses, kui on piisavalt varasid (*assets*; bilansi aktiva pool). Kui varasid ei ole piisavalt, täidetakse või tagatakse nõuded, kohustused nende prioriteetsuse järgi. Kui nõuded on võrdselt prioriteetsed, toimub see proportsionaalselt vabade vahendite ulatuses. Mõiste *prioriteetsus* ei viita väljamaksete järjekorrale ega ajale, mil nõuded muutuvad sissenõutavaks või nende asjus tehakse kohtulahend. Ülejäänud vara jaotatakse lõpetatud äriühingu aktsionäridele, tagades sealjuures, et selline jaotamine ei toimu enne 150 päeva möödumist viimasest keeldumise teatest, mis saadeti DGLC § 280 lõike a punkti 3 alusel. Kui toime ei ole pandud pettust, siis lõpetatud äriühingu juhatuse liikmete või tema õigusjärglase juhtisikute (*governing persons*) otsus, mis puudutab kõikide kohustuste täitmist, on lõplik.

Lõpetatud äriühing või tema õigusjärglane, kes ei ole järginud DGLC §-s 280 sätestatud korda, peab enne DGLC §-s 278 sätestatud perioodi möödumist kinnitama jaotuskava, mille kohaselt lõpetatud äriühing või tema õigusjärglane peab:

- täitma või andma mõistliku tagatise, tagamaks kõik nõuded ja kohustused, sh kõik nõuded, mis olenevad tuleviku asjaolust, on tingimuslikud või pole sissenõutavaks muutunud, mis on äriühingule või tema õigusjärglasele teada;
- andma tagatise, mis on mõistliku tõenäosusega piisav, et tagada sellise äriühingu vastu esitatud nõude rahuldamine, mille asjus on esitatud hagi või algatatud menetlus, kus äriühing on pool,
- andma tagatise, mis on mõistliku tõenäosusega piisav, et tagada nõuded, mida ei ole äriühingule veel teatavaks tehtud või mis ei ole tekkinud, kuid mis äriühingule või tema õigusjärglasele teadaolevatele faktidele tuginedes on tõenäolised tekkima või äriühingule või tema õigusjärglasele teatavaks saama kümne aasta jooksul alates lõpetamise kuupäevast.

Jaotusplaaniga nähakse ette, et nõuded rahuldatakse täielikult ja mis tahes väljamakse tehakse täies ulatuses, kui on piisavalt varasid. Vastasel juhul nähakse jaotusplaaniga ette, et nõuded, kohustused täidetakse või tagatakse nende prioriteetsuse järgi; kui nõuded on võrdse prioriteetsusega, toimub see proportsionaalselt vabade vahendite ulatuses. Ülejäänud vara jaotatakse lõpetatud äriühingu aktsionäridele.

DGLC § 281 lõige c sedastab, et lõpetatud äriühingu juhatuse liikmed või õigusjärglase juhtisikud, kes on tegutsenud kooskõlas lõigetega a ja b, ei vastuta isikulikult lõpetatud äriühingu võlausaldajate ees.

§ 311 lõike a järgi võib äriühing lõpetamise tühistada mis tahes aja jooksul enne kolme aasta möödumist, mis järgneb äriühingu lõpetamisele DGLC § 275 alusel või ärikohtu määratud pikema perioodi möödumist DGLC § 278 alusel.

Aktsionäride vastutus

Lõpetatud äriühingu aktsionäride vastutuse regulatsioon sisaldub DGLC §-s 282. Kui äriühingu lõpetati ja selle vara jaotati DGLC § 282 lõigete a ja b alusel, ei vastuta selle aktsionär ühegi äriühingu vastu esitatud nõude eest ulatuses, mis ületab proportsionaalselt selle aktsionäri osa nõude summast või summat, mis sellele aktsionärile jaotati. Arvestatakse summat, mis on väiksem. Sellise äriühingu aktsionär ei vastuta ühegi äriühingu vastu esitatud nõude eest, kui hagi ei esitatud või menetlust ei algatatud enne §-s 278 nimetatud perioodi möödumist (s.o kolm aastat). Aktsionäri koguvastutus (*aggregate liability*) lõpetatud äriühingu vastu esitatud nõuete eest ei tohi ületada summat, mis jaotati aktsionärile lõpetamise käigus.

2.4.3. Minimaalne ajakulu

DGLC § 278 sedastab, et kõik äriühingud, olenemata sellest, kas nende lõppemine tuleneb tähtaja möödumisest või lõpetatakse muul viisil, jätkuvad kolme aasta jooksul. Ärikohtul on õigus kõnesolevat perioodi pikendada.

2.5. Saksamaa

2.5.1. Likvideerimine

2.5.1.1. Regulatsiooni asukoht

Osaühingu (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*, GmbH⁸⁸) likvideerimise regulatsioon on Saksa õigues peaausjalikult sätestatud õigusaktis Gesetz betreffend die Gesellschaften mit

⁸⁸ Osakapitali suurus vähemalt 25 000 eurot (GmbHG § 5 lg 1)

beschränkter Haftung (GmbHG⁸⁹), täpsemalt §-des 60–74, ning aktsiaseltsi (*Aktiengesellschaft*, AG) likvideerimise regulatsioon õigusaktis, mis kannab nime Aktiengesetz (AktG), täpsemalt §-des 262–274. Nagu Eesti õiguses tuleneb ka Saksa õiguses osa vabatahtlikku likvideerimismenetlust puudutavast regulatsiooni üldseadustest, näiteks tsiviilseadustikust (*Bürgerliches Gesetzbuch* ehk BGB), täpsemalt §-dest 41 jj ja 705 jj, ning kaubandusseadustikust (*Handelsgesetzbuch* ehk HGB), täpsemalt §-dest 131 jj.

2.5.1.2. Etapid

Kuigi osaühingu ja aktsiaseltsi likvideerimise regulatsioon on enamjaolt sätestatud eraldi õigusaktides, toimub osaühingu ja aktsiaseltsi likvideerimine enam-vähem samade põhimõtete alusel ning järgitakse samu etappe ja tähtaegu. See erineb vaid ulatuses, mis on tingitud osaühingu ja aktsiaseltsi olemuslikest erinevusest.

Osaühingu ja aktsiaseltsi vabatahtliku lõpetamise saab jagada alljärgnevateks etappideks.

Lõpetamisotsus

Osaühingu vabatahtlikuks lõpetamiseks peab selle poolt olema 3/4 osanike koosolekul antud häältest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud teisiti.⁹⁰ Aktsiaseltsi vabatahtlikuks lõpetamiseks peab üldkoosolekul hääletama selle otsuse poolt aktsionäride hulk, kellele kuulub vähemalt 3/4 üldkoosolekul esindatud aktsiakapitalist, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suuremat hääleteenamust või muid lisatingimusi.⁹¹

Lõpetamisavalduse esitamine äriregistrisse

Nii osaühingu kui aktsiaseltsi puhul peab juhatus teavitama äriregistrit äriühingu vabatahtliku lõpetamise otsusest. Kui aktsiaseltsi puhul on see kohustus pandud seadusega⁹², siis osaühingu puhul tuletatakse see kohustus juhatusele analoogia kohaldamise kaudu, mida toetab ka valitsev arvamus.⁹³

Likvideerimismenetlus

Likvideerimismenetluse eesmärk on lõpetada jooksvad tehingud, nõuda sisse võlad, realiseerida äriühingu vara ning rahuldada võlausaldajate nõuded.⁹⁴

Likvideerijate määramine ja kandmine registrisse

Kui asutamisleping/põhikiri, osanike koosoleku / üldkoosoleku otsus või osanike/aktsionäride taotletud kohtumäärus ei näe ette teisiti, on nii osaühingu kui aktsiaseltsi likvideerijateks juhatuse liikmed.⁹⁵

Pärast likvideerijate määramist tuleb likvideerijad ja nende õiguspädevuse ulatus kanda äriregistrisse. Kui esmaste likvideerijate äriregistrisse kandmise avalduse esitab juhatus, siis iga järgmise muudatuse tegemiseks likvideerija isikus või tema õiguspädevuses peab avalduse esitama likvideerija. Avaldusele lisatakse kannete aluseks olevad otsused originaalis või nende notariaalselt kinnitatud ärakirjad.⁹⁶

Likvideerijaid saab likvideerimismenetluse ajal ka tagasi kutsuda.⁹⁷

Võlausaldajate teavitamine

⁸⁹ Aktsiakapitali suurus vähemalt 50 000 eurot (AktG § 7)

⁹⁰ GmbHG § 60 lg 1 p 2

⁹¹ AktG § 262 lg 1 p 2

⁹² AG § 263

⁹³ *Ulmer, P., Habersack, M., Winter, M.* GmbH Großkommentar. Band III §-d 53–87. Mohr Siebeck, 2008 – S.715

⁹⁴ GmbHG § 70 ja AktG § 268 lg 1

⁹⁵ GmbHG § 66 lg-d 1 ja 2 ning AktG § 265 lg-d 1-3

⁹⁶ GmbHG § 67 lg-d 1 ja 2 ning AktG § 266 lg-d 1-2

⁹⁷ GmbHG § 66 lg 3 ja AG § 265 lg 5

Likvideerijatel lasub kohustus anda äriühingu võlausaldajatele teada likvideerimismenetluse algatamisest.⁹⁸ Teavitus koos nõuete esitamise üleskutsega tuleb likvideerijatel avalikustada kolm korda Ametlikes Teadaannete (Geschäftsblätter). Sealjuures ei täpsusta seadus, millise tähtaja jooksul peavad likvideerijad teavituskohustuse täitma, ega seda, millise tähtaja jooksul peavad võlausaldajad nõuded esitama.

Likvideerimise algaruannete koostamine

Likvideerimismenetluse algatamisel peavad likvideerijad koostama likvideerimise algbilansi ja seda selgitava aruande. Samuti peavad nad iga aasta lõpus koostama majandusaasta aruande ja selgitava aruande. Algbilanss ja majandusaasta aruanne tuleb kinnitada osanike koosoleku / üldkoosolekul⁹⁹ ning need alluvad audiitorikontrollile. Kohus võib siiski osaühingu või aktsiaseltsi auditeerimiskohustusest vabastada, kui äriühingu varaline olukord on nii selge, et auditeerimine ei ole osanike/aktsionäride huvides ilmselt vajalik.¹⁰⁰

Nõuete rahuldamine, tagamine ja deponeerimine

Kui äriühingule teadaolev võlausaldaja pole nõuet esitanud, on likvideerijatel kohustus võlgnetav summa võlausaldaja jaoks hoiustada.¹⁰¹ Kui kohustust ei ole likvideerimise ajal võimaik täita või kui nõue on vaieldav, ei või likvideerijad vara väljajagamist osanikele/aktsionäridele alustada enne, kui võlausaldajale on antud piisav tagatis.¹⁰²

Varade jaotamine

Nõuete rahuldamisest üle jäänud vara ei tohi asuda osanikele/aktsionäridele välja jaotama enne aasta möödumist võlausaldajate nõuetekohasest teavitamisest likvideerimismenetluse algatamise ja äriühingu vastu nõuete esitamise võimaluse kohta¹⁰³ ehk mitte enne keeluaasta (*Sperrjahr*) möödumist. Sel tähtajal ei ole võlausaldajate jaoks õigust lõpetavat mõju, vaid võlausaldajad saavad nõudeid äriühingu vastu maksma panna ka hiljem.¹⁰⁴

Likvideerimise lõpparuannete koostamine

Pärast varade jaotamist peavad likvideerijad koostama likvideerimise lõppbilansi¹⁰⁵ ja lõpparuande¹⁰⁶, mis tuleb kinnitada osanike koosolekul / üldkoosolekul.¹⁰⁷

Äriühingu registrist kustutamise avaldus

Avalduse äriühingu registrist kustutamiseks saavad likvideerijad esitada pärast likvideerimismenetluse lõppu ja lõpparuannete koostamist ning kinnitamist.¹⁰⁸

Dokumentide säilitamine

Äriühinguga seotud dokumente tuleb pärast likvideerimismenetluse lõppu säilitada kümme aastat. Osaühingu dokumendid peab hoiustama osanik või kolmas isik, kes on määratud asutamislepinguga või selle puudumise korral määratakse kohtu poolt¹⁰⁹; aktsiaseltsi

⁹⁸ GmbHG § 65 lg 2/ AG § 267

⁹⁹ GmbHG § 71 lg-d 1 ja 2 ning AktG § 270 lg-d 1 ja 2

¹⁰⁰ GmbHG § 71 lg 3 ja AktG § 270 lg 3

¹⁰¹ GmbHG § 73 lg 2 ja AktG § 272 lg 2

¹⁰² GmbHG § 73 lg 2 ja AktG § 272 lg 3

¹⁰³ GmbHG § 73 lg 1 ja AktG § 272 lg 1

¹⁰⁴ Ulmer, P., Habersack, M., Winter, M. GmbH Großkommentar. Band III §-d 53–87. Mohr Siebeck, 2008 – S. 903

¹⁰⁵ HGB § 154

¹⁰⁶ GmbHG § 74 lg 1 ja AktG § 273 lg 1

¹⁰⁷ Kropff, B., Semler, J. Münchener Kommentar Aktiengesetz. Band 7 §-d 222–277. C.H. Beck/Franz Vahlen, 2001 – S. 692

¹⁰⁸ GmbHG § 74 lg 1 ja AktG § 273 lg 1

¹⁰⁹ GmbHG § 74 lg 2

dokumendid hoiustatakse alati kohtu määratud kindlas kohas¹¹⁰, olenemata sellest, kus tuleb dokumendid säilitada põhikirja järgi.¹¹¹

Osanikele ja nende järglastele on alati tagatud juurdepääs osahingude dokumentidele¹¹²; aktsionäridele ja võlausaldajatele võib puhul kohus tagada juurdepääsu aktsiaseltsi dokumentidele¹¹³, kui nendega tutvumiseks esineb õigustatud huvi.¹¹⁴

2.5.1.3. Minimaalne ajakulu

Kuna seadused ei täpsusta tihti, mis tähtaja jooksul peavad likvideerijad oma kohustusi täitma, saab likvideerimismenetluse ajakulu hinnata üksnes umbkaudu. Kuivõrd võlausaldajate teavitamisest likvideerimismenetluse algatamise kohta ning vara jaotamise vahele peab jääma üks aasta, saab siiski järeldada, et likvideerimismenetlus kestab nii osahingude kui aktsiaseltsi puhul vähemalt aasta.

2.5.2. Likvideerimise alternatiiv: füüsilise ja juriidilise isiku ühinemine

Ühingu likvideerimismenetlus ei ole Saksa õiguse järgi siiski ainus võimalus äriühingu tegevus lõpetada ning jaotada ühingu vara aktsionäridele ja osanikele välja. Ühingu tegevuse saab lõpetada juriidilise ja füüsilise isiku ühinemisega nii, et juriidilise isiku kogu vara, sealhulgas õigused ja kohustused, kantakse üle füüsilisele isikule, kes hakkab ühendatava ühingu õiguste ja kohustuste eest tähtajatult vastutama oma isikliku varaga, ja juriidiline isik ise loetakse seejärel lõppenuks likvideerimismenetlust korraldamata. Sealjuures peetakse juriidilise ja füüsilise isiku ühinemist Saksa õiguskirjanduses lihtsaimaks ja maksuõiguslikult neutraalseimaks viisiks, kuidas ühingu vara tema osanikule/aktsionärile välja jagada.¹¹⁵

2.5.2.1. Regulatsiooni asukoht

Juriidilise ja füüsilise isiku ühinemist puudutav regulatsioon on sätestatud õigusaktis, mis kannab nime Umwandlungsgesetz (UmwG), täpsemalt §-des 3 ja 120–122.

2.5.2.2. Eeldused

Füüsilise ja juriidilise isiku ühinemine on siiski võimalik vaid piiratud juhtudel: kui juriidiliseks isikuks on kapitaliühing ning see ühineb oma ainuosaniku või ainuaktsionäri, kelleks on füüsiline isik.¹¹⁶ See tähendab, et sellist võimalust saab äriühingu lõpetamiseks ja vara jaotamiseks kasutada vaid juhul, kui äriühinguks on osahing, aktsiatel usaldusühing (KGaA)¹¹⁷ või aktsiaselts¹¹⁸ ning kapitaliühingul on vaid üks füüsilisest isikust osanik või aktsionär.¹¹⁹ Teisiti öeldes ei tule juriidilise ja füüsilise isiku ühinemine kõne alla personaalühingute puhul ega ka juhul, kui ühingul on mitu osanikku või aktsionäri või ainuaktsionäriks/osanikuks on juriidiline isik.

Ühinemist ei takista see, kui ühendatav ühing on võlgadega ajutiselt ülekoormatud, sest ühendav pool ehk füüsiline isik ei pea alustama enda suhtes pankrotimenetlust.¹²⁰ Küll aga

¹¹⁰ AktG § 273 lg 2

¹¹¹ Kropff, B., Semler, J. Münchener Kommentar Aktiengesetz. Band 7 §-d 222–277. C.H. Beck/Franz Vahlen, 2001 – S. 696

¹¹² GmbHG § 74 lg 2

¹¹³ AktG § 273 lg 3

¹¹⁴ Kropff, B., Semler, J. Münchener Kommentar Aktiengesetz. Band 7 §-d 222–277. C.H. Beck/Franz Vahlen, 2001 – S. 696

¹¹⁵ Semler, J., Stengel, A. Umwandlungsgesetz. Beck'sche Kurzkommentar . C.H Beck, 2003 – S. 1212

¹¹⁶ Semler, J., Stengel, A. Umwandlungsgesetz. Beck'sche Kurzkommentar . C.H Beck, 2003 – S. 82, 1211

¹¹⁷ *Kommanditgesellschaft auf Aktien*

¹¹⁸ Semler, J., Stengel, A. Umwandlungsgesetz. Beck'sche Kurzkommentar . C.H Beck, 2003 – S. 1213

¹¹⁹ Saksa õiguse järgi loetakse füüsiline isik ainuosanikuks või -aktsionäriks ka siis, kui ülejäänud osa või aktsiad kuuluvad ühingule endale (vt UmwG § 120 lg 2).

¹²⁰ Semler, J., Stengel, A. Umwandlungsgesetz. Beck'sche Kurzkommentar . C.H Beck, 2003 – S. 1214

loetakse ühinemine võimatuks juhul, kui võlgadega ülekoormatuks osutub ainuaktsionär või -osanimik, sest sel juhul ohustaks ühinemine ühendatava ühingu võlausaldajaid.¹²¹

Füüsiline isik ei pea enne ühinemist olema äriregistris ega tegelema ettevõtlusega.¹²²

2.5.2.3. Etapid

Üldjoontes kohaldub juriidilise ja füüsilise isiku ühinemisele sama regulatsioon mis juriidiliste isikute ühinemisele, kuid siiski eranditega.¹²³ Nimelt koosneb juriidiliste isikute ühinemine järgmistest etappidest: ühinemislepingu sõlmimine, ühinemisaruanne koostamine, ühinemislepingu audiitorkontroll¹²⁴, ühinemisotsuse tegemine, äriregistri teavitamine ühinemisest ja ühinemiskande tegemine äriregistris. Juriidilise ja füüsilise isiku ühinemise puhul ei ole UmwG § 8 lg 3 ja § 9 lg 3 järgi vaja koostada ei ühinemisaruanne ega seda auditeerida¹²⁵, sest kuna füüsiline isik on äriühingu ainuosanimik või -aktsionär, on mõlemad pooled ühinemise tagajärgedest teadlikud. Erinevus on ka selles, et kui juriidiliste isikute ühinemisel loetakse ühinemine toimunuks alles siis, kui ühinemiskanne on tehtud nii ühendatava ühingu kui ühendava ühingu äriregistrisse, siis füüsilise ja juriidilise isiku ühinemisel loetakse ühinemine toimunuks kohe pärast ühinemiskande tegemist ühendatava ühingu registrisse.¹²⁶ Põhjuseks on see, et ühendav isik ehk füüsiline isik ei pea olema kantud äriregistrisse ega tegelema ettevõtlusega.

2.6. Poola

2.6.1. Regulatsiooni asukoht

Nii osaühingu¹²⁷ (*spółka z ograniczona odpowiedzialnością*) kui aktsiaseltsi¹²⁸ (*spółka akcyjna*) vabatahtliku likvideerimismenetluse regulatsioon on (peaasjalikult¹²⁹) sätestatud õigusaktis, mis kannab nime Kodeks spółek handlowych (Poola äriseadustik ehk PL ÄS), ja seda enamjaolt artiklites 270–290 (osaühing) ja 459–478 (aktsiaselts).

2.6.2. Etapid

Kuigi osaühingu ja aktsiaseltsi likvideerimise regulatsioon on sätestatud äriseadustiku eri peatükkides, likvideeritakse mõlemad enam-vähem samade põhimõtete alusel. Erinevad likvideerimismenetluse vaheetappide tähtsused. Samuti erineb regulatsioon ulatuses, mis on tingitud osaühingu ja aktsiaseltsi olemuslikest erinevusest.

Osaühingu ja aktsiaseltsi vabatahtliku lõpetamise saab jagada alljärgnevatel etappideks.

Lõpetamisotsus

Osaühingu vabatahtliku lõpetamise otsuse tegemiseks on vaja osanike koosoleku 2/3 häälteenamust, kui asutamislepinguga ei ole ette nähtud suuremat häälteenamust.¹³⁰ Aktsiaseltsi vabatahtlikuks lõpetamiseks peab lõpetamisotsust toetama 3/4 üldkoosolekul osalenud häälest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud rangemaid reegleid.¹³¹

¹²¹ Samas 1218–1219

¹²² Samas 1218

¹²³ Samas 1225

¹²⁴ GmbH puhul üksnes juhul, kui osanimik seda teatud aja jooksul nõuab (vt UmwG § 48)

¹²⁵ Semler, J., Stengel, A. Umwandlungsgesetz. Beck'sche Kurzkommentar. C.H Beck, 2003 – S. 1225

¹²⁶ Samas 1230–1231

¹²⁷ Kapital vähemalt 50 000 zlotti ehk u 12 587 eurot (PL ÄS art 154¹)

¹²⁸ Kapital vähemalt 500 000 zlotti ehk u 125 870 eurot (PL ÄS art 308¹)

¹²⁹ Kuna kättesaadav oli üksnes Poola äriseadustiku saksakeelne tõlge, aga mitte muud eraõiguse seadused, ei ole võimalik hinnata, kas ja kui suur osa osaühingu ja aktsiaseltsi likvideerimismenetluse regulatsioonist tuleb Poolas muudest seadustest. Teiste riikide praktikast (nt Eesti ja Saksamaa) arvestades võib siiski eeldada, et osa regulatsioonist on sätestatud mujal.

¹³⁰ PL ÄS art 246 lg 1

¹³¹ PL ÄS art 415 lg-d 1 ja 5

Sealjuures loetakse lõpetamisotsuse tegemine ka likvideerimismenetluse alguspunktiks.¹³²

Likvideerimismenetlus

Likvideerimismenetluse eesmärk on äriühingu tegevuse lõpetamine, võlgade sissenõudmine ja rahuldamine, äriühingu varade müümine ning võlausaldajate nõuete rahuldamine.¹³³ Likvideerimismenetluse ajal säilitavad nii osahingud kui aktsiaseltsi õigussubjektsuse.¹³⁴

Likvideerijate määramine

Kui asutamislepingu/põhikirjaga, osanike / üldkoosoleku otsusega või kohtumäärusega ei nähta ette teisiti, on osahingud/aktsiaseltsi likvideerijateks juhataste liikmed.¹³⁵ Likvideerijaid saab likvideerimismenetluse ajal tagasi kutsuda.¹³⁶

Äriregistri teavitamine likvideerimismenetluse alustamisest ja likvideerijate määramisest

Likvideerimismenetluse algatamisest peavad äriregistrit teavitama likvideerijad. Seadus ei täpsusta siiski, mis aja jooksul tuleb see kohustus täita.¹³⁷

Äriregistrile tuleb esitada ka likvideerijate ees- ja perekonnanimi, aadress, esindusõiguse ulatus ning kõik sellega seonduvad muudatused, ka juhul, kui see ei muuda senist esindusõigust. Nende andmete esitamise õigus ja kohustus on igal likvideerijal. Teavitamisel tuleb äriregistrile esitada ka likvideerijate allkirjad, mille on kinnitanud kohus või notar.¹³⁸

Võlausaldajate teavitamine

Likvideerijatel peavad likvideerimismenetluse algatamisest teavitama ka võlausaldajaid.¹³⁹ Siingi ei täpsusta seadus, kui kiiresti tuleb teavitada. Tõsi küll, aktsiaseltsi võlausaldajaid tuleb teavitada kaks korda ja see ei või toimuda lühema aja jooksul kui kaks nädalat ja pikema aja jooksul kui üks kuu.¹⁴⁰

Võlausaldajaid tuleb ka teada anda, mis tähtaja jooksul saavad nad nõudeid esitada. Nõuete esitamise tähtaeg erineb ühingu liigi järgi: osahingude võlausaldajad peavad oma nõuded esitama kolme kuu jooksul alates võlausaldajate teavitamisest¹⁴¹, aktsiaseltsi puhul kuue kuu jooksul alates võlausaldajate viimasest teavitamisest.¹⁴² Neil tähtaegadel ei ole õigust lõpetavat mõju, nõudeid saab esitada likvideerimismenetluse lõppemiseni. Kuid kui võlausaldaja pole nõuet tähtajaks esitanud ja nõue polnud varem teada, rahuldatakse nõue üksnes selle vara arvel, mida pole osanikele/aktsionäridele välja jagatud.¹⁴³ Osanik/aktsionär, kes on vara vastuvõtmise ajal tegutsenud heas usus, ei pea vara tagastama, et selle arvel saaks rahuldada nõudeid, mida võlausaldaja pole tähtajaks esitanud.¹⁴⁴

Võlausaldaja saab nõudeid äriühingu vastu esitada igas vormis, mh elektrooniliselt. Võlausaldajate teavitamata jätmise lükkab edasi vara jaotamise õiguse alguspunkti.¹⁴⁵

¹³² PL ÄS art 274 lg 1 ja art 461 lg 1

¹³³ PL ÄS art 282 lg 1 ja art 468 lg 1

¹³⁴ PL ÄS art 274 lg 3 ja art 461 lg 3

¹³⁵ PL ÄS art 276 lg-d 1 ja 4 ning art 463 lg-d 1 ja 4

¹³⁶ PL ÄS art 276 lg 2 ja art 463 lg 4

¹³⁷ PL ÄS art 277 lg 1 ja art 464 lg 1

¹³⁸ PL ÄS art 277 ja art 464

¹³⁹ PL ÄS art 279 ja art 465 lg 1

¹⁴⁰ PL ÄS art 465 lg 1

¹⁴¹ PL ÄS art 279

¹⁴² PL ÄS art 465 lg 1

¹⁴³ PL ÄS art 287 lg 1 ja art 475 lg 1

¹⁴⁴ PL ÄS art 287 lg 2 ja art 475 lg 2

¹⁴⁵ PL ÄS art 286 lg 1 ja art 474 lg 1

Likvideerimise algaruannete koostamine

Likvideerimismenetluse algatamise korral peavad likvideerijad koostama likvideerimise algbilansi, mis tuleb esitada kinnitamiseks osanike koosolekule/üldkoosolekule.¹⁴⁶ Samuti peavad nad esitama iga majandusaasta lõppemisel osanike koosolekule / üldkoosolekule ettekande tegevuste kohta ning kinnitamiseks majandusaasta aruande.¹⁴⁷

Nõuete rahuldamine, tagamine ja deponeerimine

Nõuded, millest äriühing on teadlik, kuid millest võlausaldajad pole märku andnud, ning nõuded, mis pole muutunud veel sissenõutavaks või on vaieldavad, peab likvideerija hoiustama kohtu juures.¹⁴⁸

Kinnisvara võib müüa avaliku enampakkumise ja käsimüügi korras, kuid viimast üksnes üldkoosoleku otsusel ja mitte väiksema summa eest, kui koosolekul otsustatud.¹⁴⁹

Likvideerimise lõpparuannete koostamine

Pärast majandusaasta aruande osanike koosolekul / üldkoosolekul kinnitamist peavad likvideerijad koostama likvideerimisaruande ja esitama selle osanikele/aktsionäridele tutvumiseks ühingu asukohas päevaks, mis eelneb nõuete rahuldamisest ja tagamisest allesjäänud vara jaotamise päevale. Aruanne tuleb esitada registrisse koos ühingu registrist kustutamise avaldusega.¹⁵⁰ Aruanne tuleb registrile esitada ka juhul, kui likvideerimisaruande kinnitamiseks kokku kutsutud koosolek ei saavuta kvoorumit või ei tehta otsust mõnel muul põhjusel.¹⁵¹

Varade jaotamine

Varade jaotamise eelduseks on tähtaja möödumine võlausaldajate teavitamisest, selle pikkus oleneb ühingu liigist: osäühingu varasid ei või jaotada enne kuue kuu möödumist võlausaldajate teavitamisest ning aktsiaseltsi varasid enne ühe aasta möödumist võlausaldajate viimasest teavitamisest.¹⁵² Erandeid ei ole.

Kui osanik/aktsionär on vara vastu võttes tegutsenud heas usus, ei pea ta vara tagastama, kui ilmneb, et on veel täitmata nõudeid, mida võlausaldaja pole tähtajaks esitanud.¹⁵³

Avaldus äriühingu registrist kustutamiseks

Avaldust hindab ja registrist kustutamise üle otsustab kohus. Ta peab hindama, kas likvideerimismenetlus on toimunud seaduse kohaselt.

Alates kustutamise hetkest kaotab äriühing õigusvõimelisuse ja ei saa seda tagasi ka juhul, kui pärast kustutamist ilmnevad ühingul muud varad. Sel juhul tuleb kõrgeima kohtu praktika kohaselt korraldada uus likvideerimine.

Dokumentide säilitamine

Äriühingu tegevust kajastavate dokumentide säilitaja määratakse kindaks põhikirjas või osanike koosoleku / üldkoosoleku otsuse kaudu ning kui see on jäänud määramata, siis teeb seda kohus. Dokumentidega saavad tutvuda kõik õigustatult huvitatud isikud.

¹⁴⁶ PL ÄS art 281 lg 1 ja art 467 lg 1

¹⁴⁷ PL ÄS art 281 lg 2 ja art 467 lg 2

¹⁴⁸ PL ÄS art 285 ja art 473

¹⁴⁹ PL ÄS art 282 lg 1 ja art 468 lg 1

¹⁵⁰ PL ÄS art 288¹ lg 1 ja art 476¹ lg 1

¹⁵¹ PL ÄS art 288¹ lg 2 ja art 476¹ lg 2

¹⁵² PL ÄS art 287 lg 2 ja art 474 lg 1

¹⁵³ PL ÄS art 287 lg 2 ja art 475 lg

2.6.3. Minimaalne ajakulu

Kuna äriseadustik ei täpsusta tihti, mis tähtaja jooksul peavad likvideerijad oma kohustusi täitma, saab likvideerimismenetluse ajakulu hinnata üksnes umbkaudu. Kuivõrd võlausaldajate teavitamisest likvideerimismenetluse algatamise kohta ning vara jaotamise vahele peab jääma kindel periood, võib väita, et likvideerimismenetlus kestab osäühingu puhul vähemalt 6 kuud ja aktsiaseltsi puhul vähemalt 12 kuud.

Järeldused

Püstitasime kaks hüpoteesi:

- praegune likvideerimismenetlus on põhjendamatult keeruline ehk mitmeetapiline;
- praeguse likvideerimismenetluse tähtajad on põhjendamatult pikad, mistõttu ei ole võimalik läbida likvideerimismenetlust mõistliku aja jooksul.

Hüpoteesis esitatud väiteid saaks pidada tõeseks juhul, kui teiste riikide õiguses ei tuntaks üldiselt selliseid etappe, nagu on Eestis, ning kui teistes riikides menetluse tähtajad oleksid oluliselt lühemad. Kuid kuna Eesti likvideerimismenetlus ei erine väga palju tavaõiguse (Singapur, Suurbritannia, USA), Skandinaavia (Soome) ega Mandri-Euroopa (Saksamaa, Poola) õigussüsteemiga riikide vabatahtlikust likvideerimismenetlusest, ei saa neid väiteid tõeseks lugeda. Eesti likvideerimismenetlus ei ole teiste riikidega võrreldes põhjendamatult keerukas, kuivõrd etappide poolest menetlused eriti ei erine, samuti ei ole tähtajad ebamõistlikult pikad.

Vabatahtliku likvideerimismenetluse minimaalse ajakulu juures on näha, et mitme riigi õigus ei täpsusta tihti, mis tähtaja jooksul tuleb likvideerimismenetluse etapid või likvideerimismenetlus läbida. Sestap saab nende riikide likvideerimismenetluse vähimat ajakulu hinnata üksnes umbkaudu. Uuritud riikidest saab menetluse kõige kiiremini läbida Soomes, kus see kestab vähemalt kolm kuud, Saksamaal kestab likvideerimismenetlus vähemalt aasta. Kuigi ka Poola menetluse pikkust saab hinnata vaid umbkaudu, on võimalik väita, et Poola õiguse järgi kestab likvideerimismenetlus osaühingu puhul vähemalt 6 kuud ning aktsiaseltsi puhul vähemalt 12 kuud. Singapuri ja Suurbritannia õigus annab kohustuste täitmiseks maksimumtähtaja (12 kuud), Delaware'i regulatsioon näeb jätkumisperiodina ette vähemalt kolm aastat. Eestis saab osaühingu/aktsiaseltsi kustutamiskande teha kõige varem kuus kuud pärast ühingu lõpetamise äriregistrisse kandmist ja likvideerimisteate avaldamist. Praktikas kulub likvideerimismenetluseks vähemalt 8,5 kuud. Võrreldes meie menetluse ajakulu teiste riikidega, võib väita, et Eesti seadusandja on võimaldanud üpris lühikesi ja paindlikke tähtaegu ning regulatsiooni ei ole tarvis muuta (tähtaegade lühendamise või kaotamise näol).

Kõige silmatorkavam erinevusena tõusis esile asjaolu, et meie õiguses pole formaalse likvideerimismenetluse kõrval lihtsamat ja lühemat menetlus, mis on mitme riigi õiguses olemas.

Eeltoodust johtuvalt oleme seisukohal, et Eesti õigus on vabatahtliku likvideerimismenetluse alal võrdlusriikidega konkurentsivõimeline. Kõiki asjaolusid arvestades ei ole vaja välja töötada eelnõu likvideerimismenetluse regulatsiooni muutmiseks. Küll aga võiks kaaluda praeguse likvideerimismenetluse kõrvale alternatiivse menetluse väljatöötamist. Võttes arvesse vabatahtliku likvideerimismenetluse peamist kitsaskohta (menetluse keerukus ja pikkus „tühjade kestade“ puhul), millele on tähelepanu pööranud ka praktikud, peaks selline lihtsam ja kiirem menetlus muutma meie õiguse tõhusamaks. Meie hinnangul võib alternatiivne menetlus lihtsustada selliste äriühingute likvideerimist, kellel tõepoolest ei ole võlausaldajaid ja kellele formaalne likvideerimismenetlus võib osutada eaproportsionaalselt aeganõudvaks ja keeruliseks. Kui täiendada õigust sel moel, väheneksid ka praegused probleemid (riigile tekkivad lisakulud ja majanduselus osalistele kaasnev ebaselgus). Kuigi seaduste täiendamine ei ole hädavajalik, võiks nn tühjade kestade probleemi lahendusena kõne alla tulla senise regulatsiooni parem rakendamine.

Ettepanekud

Analüüsi põhjal koostatakse väljatöötamiskavatsus, kus pakutakse välja neli lahendust õigusaktide kitsaskohtade ületamiseks.

Esimene lahendus puudutab vabatahtliku likvideerimismenetluse tähtaegu. Võimalik on:

- muuta regulatsiooni ja lühendada kõiki likvideerimismenetluse tähtaegu;
- muuta regulatsiooni ja lühendada likvideerimismenetluse teatud tähtaegu;
- muuta regulatsiooni ja kaotada likvideerimismenetluse etappide vahelt tähtajad (kaotada äriühingu sisetähtajad, ent tähtajad, mis puudutavad võlausaldaja õigusi (nt tema teavitamist) jätta alles). Nii saaks tagada likvideerimismenetluses mõningase paindlikkuse (eriti väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul);
- muuta regulatsiooni ja kaotada likvideerimismenetluses teatud tähtajad ning asendada need määratlemata õigusmõistetega (nt *mõistliku aja jooksul*), mille kohaldamisel tuleb arvesse võtta iga juhtumi eripärasid, ning kehtestada minimaalne tähtaeg kustutamiseavalduse esitamiseks alates ühingu lõpetamise äriregistrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest;
- jätta regulatsioon muutmata. Seda võimalust toetab tõik, et Eestis on juba praegu üpris lühikesed ja paindlikud tähtajad ning pole põhjust regulatsiooni muuta (tähtaegade lühendamise või kaotamise näol).

Teine lahendus puudutab õiguse täiendamist uue regulatsiooniga. Siin on järgmised tegutsemisvõimalused:

- täiendada regulatsiooni alternatiivse lihtsustatud menetlusega, kasutades eeskujuna Saksamaa füüsilise ja juriidilise isiku ühinemise mudelit – seda lahendust eelistame ka meie, kuna see on võrreldes teiste mudelitega vähem kulukas (nt ei kaasne sellega registrile lisatööd).
- täiendada regulatsiooni alternatiivse lihtsustatud menetlusega, kasutades eeskujuna Singapuri ja Suurbritannia vabatahtliku kustutamise mudelit;
- jätta õigus täiendamata.

Kui valida õiguse täiendamine lihtsustatud menetlusega, olgu eeskujuks Saksamaa, tavaõigus või mõni muu mudel, tuleks võimalusi täpsemalt analüüsida, sealhulgas kaaluda uute karistusõiguslike jm meetmete lisamist, mis takistaks lihtsustatud ja kiiremast menetlusest johtuvaid väärkasutusi.

Kolmanda lahendusena võib muuta kehtiva õiguse tähtaegu ja täiendaksime õigust uue regulatsiooniga.

Neljanda lahendusena võib jätta kõik muutmata. Puudus on see, et säiliks vabatahtliku likvideerimismenetluse kitsaskohad, näiteks peamise probleemina esile toodud menetluse keerukus ja pikkus „tühjade kestade“ puhul.

Kokkuvõte

Analüüsi tulemusena ei tuvastanud me Eesti vabatahtlikus likvideerimismenetluses suuri puudujääke ega tõsiseid probleeme. Kui kõrvutada Eesti ja võrdlusriikide õigust, siis selgub, et meie likvideerimismenetlus ei erine väga palju võrdlusriikide vabatahtlikust likvideerimismenetlusest ning see ei ole teistega võrreldes põhjendamatult keerukas ehk mitmeetapiline, samuti ei ole tähtajad ebamõistlikult pikad.

Eesti õigus on vabatahtliku likvideerimismenetluse alal konkurentsivõimeline ning kõiki asjaolusid arvestades ei ole vaja töötada välja eelnõu regulatsiooni muutmiseks. Meie hinnangul võiks kaaluda praeguse likvideerimismenetluse kõrvale alternatiivse menetluse väljatöötamist.

Analüüsi alusel koostab justiitsministeerium väljatöötamiskavatsuse, kus pakutakse neli võimalikku lahendust õiguslike kitsaskohtade ületamiseks. Toetame lahendust, et seniseid tähtaegu ei muudeta, sest Eesti seadusandja on võimaldanud juba üpris lühikesi ja paindlikke tähtaegu ning pole põhjust regulatsiooni muuta (tähtaegade lühendamise või kaotamise näol). Teise lahenduse puhul eelistame regulatsiooni täiendamist alternatiivse lihtsustatud menetlusega, kasutades eeskujuna Saksamaa füüsilise ja juriidilise isiku ühinemise mudelit. Juhime tähelepanu, et kui valida õiguse täiendamine, siis tuleb teha lisaanalüüs. Me ei toeta ettepanekute peatükis esitatud kolmandat ja neljandat lahendust.

Väljatöötamiskavatsus saadetakse selle temaga seotud ministeeriumidele kooskõlastamiseks ja huvirühmadele arvamuse avaldamiseks.

Lisa 1. Äriregistri andmed

1. Lõpetamiskanded aastate kaupa kõikide ühingu vormide kohta (AS – aktsiaselts, FA – filiaal A-kaardil, FB – filiaal B-kaardil, HÜ – hooneühistu, MTÜ – mittetulundusühing, OÜ – osäühing, SA – sihtasutus, TÜ – täisühing, TÜH – tulundusühistu, UÜ – usaldusühing)

AASTA	AS	FA	FB	HÜ	MTÜ	OÜ	SA	TÜ	TÜH	UÜ	Kokku
2001	198	1	10		38	524	6	2	16	1	796
2002	185	1	20		73	774	4	4	36	4	1101
2003	220		14		83	923	12	8	49	7	1316
2004	226		14	1	63	905	4	5	114	2	1334
2005	108		17		96	781	20	2	41	6	1071
2006	74		18		126	664	20	4	17	1	924
2007	93		26	1	265	908	19	3	23	2	1340
2008	72	1	19	7	223	992	38	5	13	5	1375
2009	68		24	5	132	1370	23	2	4	3	1631
2010	77		21	3	235	1388	27	9	10	5	1775
Kokku	1321	3	183	17	1334	9229	173	44	323	36	12663

2. Lõpetamiskande aasta ja ühingute arv, mis praegu veel staatusega „likvideerimisel“

AASTA	AS	FA	FB	HÜ	MTÜ	OÜ	SA	TÜ	TÜH	UÜ	Kokku
2001	69	1	4		17	279		1	5	1	377
2002	50		4		15	269	2	2	9		351
2003	59		4		20	419	5		21	4	532
2004	95		3		25	378	2	3	54	2	562
2005	31		5		32	313	6	1	25	3	416
2006	11		4		46	247	5		9	1	323
2007	23		6		93	269	3		10	1	405
2008	18		7	2	110	345	13	2	4	3	504
2009	22		9	3	69	490	12	2	1	2	610
2010	53		16	3	168	859	23	6	10	2	1140
Kokku	431	1	62	8	595	3868	71	17	148	19	5520

3. Kustutamiskanded aastate kaupa

AASTA	AS	FA	FB	HÜ	MTÜ	OÜ	SA	TÜ	TÜH	UÜ	Kokku
2001	56		12		10	131	3	2	4		218
2002	85		6		24	224	2	3	11	1	356
2003	135	2	15		46	410	4	4	14	3	633
2004	140		9		48	498	3	3	36	1	738
2005	109		13		41	481	8	2	46	1	701
2006	88		14		64	444	18	2	21		651
2007	68		12		80	442	8	5	11	2	628
2008	82		16	2	182	676	19	3	21	1	1002
2009	64		15	4	104	788	22	2	7	3	1009
2010	62	1	20	2	111	1028	14		5	4	1247
Kokku	889	3	132	8	710	5122	101	26	176	16	7183

4. Keskmise likvideerimise aja pikkus (nii keskmine, kui mediaan) kustutamiskande tegemise aasta järgi

AASTA	KESKMINE	MEDIAAN
2001	335,42	294
2002	348,60	283
2003	362,03	289
2004	412,59	307,5
2005	424,66	317
2006	523,31	329
2007	436,15	299,5
2008	437,82	294
2009	408,41	263
2010	372,09	245

5. Täiendavad likvideerimised aastate kaupa

AASTA	AS	FA	FB	HÜ	MTÜ	OÜ	SA	TÜ	TÜH	UÜ	Kokku
2001	21					56					77
2002	7					35		2			44
2003	6					25		1			32
2004	13		1			51					65
2005	14		1		2	60		2			79
2006	6					64		1			71
2007	11				2	28		1			42
2008	3				3	33					39
2009	5		1		2	33					41
2010	5				4	30					39
Kokku	91		3		13	415		7			529

Lisa 2. Avalike Teadaannete andmed

Vabatahtlikku likvideerimismenetluse alustamise teadaanded aastate kaupa kõikide ühinguvormide kohta:

AASTA	KOKKU
2001	552
2002	772
2003	890
2004	898
2005	775
2006	676
2007	1048
2008	1047
2009	1008
2010	996
Kokku:	8662